

Poštnina plačana v gotovini

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK X ★ LIV **3** MAREC ★ 1954

VSEBINA:

Stazika Černič: Listi iz chamoniškega dnevnika	129
Dr. Jože Pretnar: 60 let slovenskega planinstva	141
Jos. Wester: Planinski spomini in zapiski iz l. 1953	145
Leopold Stanek: Pod slapom	150
Ing. Lev Pipan: Po 20 letih spet v Durmitorju	151
Robert Kump: Osnovne prvine v alpskem smučanju	159
Janko Blažej: Po gorskem svetu združenega kraljestva	163
Vlado Fajgelj: Od Ojstrice do Boskovca	167
Društvene novice	169
Iz planinske literature	173
Razgled po svetu	175

Priloga v 3. številki: Foto prof. Janko Ravnik: Planina pri Jezeru
Prilogo natisnila tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanaajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon št. 22-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekočl. račun revije pri Narodni banki 602-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Tovarna dokumentnega in kartnega
papirja

*izdeluje vse vrste
brezlesnih papirjev in
kartonov, heliografski
in surovi foto papir,
specialni risalni
„RADEČE“,
dokumentne papirje itd.*

RADEČE

PRI ZIDANEM MOSTU

Chamonix, zgoraj Aiguille du Midi (3843 m) in Mont Blanc (4808 m)

Stazika Černič:

✓ LISTI IZ CHAMONIŠKEGA DNEVNIKA

Slab začetek

3. VIII. 1953.

Enakomerno in vztrajno prši dež po strehi mojega šotorčka.

Ze tretji dan.

Ležim na spalni vreči in gledam v sivo platno, ki obdaja ta dva kvadratna metra mojega življenjskega prostora. Poslušam enakomerno šumenje, ki ga le s časa na čas preseka debelejša kaplja. To morajo biti kaplje, ki padajo z drevesa.

Ze tretji dan!

Včeraj je prenehalo le toliko, da sem si opoldne nekaj skuhalo. Potem je deževalo ves popoldan in vso noč. Danes ista pesem že od jutra.

Če ne bo nehalo, bom še od lakote umrla! V šotoru ne morem kuhati, če grem pa ven, sem v petih minutah premočena do kože. In kje naj posušim?!

Barometer mojega razpoloženja je prav tako nizko kot oni, ki kaže vreme.

Koliko časa za razmišljanje! In vendar, nič pametnega ne spravim skupaj. Skušam briti norce iz same sebe; nekaj časa je šlo — sedaj se me pa vedno bolj loteva malodušje.

Kaj vendar iščem tod po svetu — tako sama? Tu in tam se utrne misel, spomin; potem pa se nit spet pretrga. Moram se prisiliti, da se sploh domislim, zakaj sem pravzaprav tu.

S koliko ljubezni sem od zime sem sanjala o tem Chamonixu! Potem pa je šlo vse narobe: trening naših fantov, kateremu sem se mislila priključiti, je padel v vodo; Jelka to leto ni mogla nikamor; moji francoski prijatelji so imeli druge načrte. — Spomnila sem se Sergea in njegovega toplega povabila: »Če boste kdajkoli spet prišli v Francijo, pišite mi! Rad bi šel z Vami v hribe.« Napisala sem pismo; poslednje upanje! — Odgovor: ne morem, zmenjen sem s Cousyjem za Dolomite.

Jaz pa sem imela potni list že v rokah! Obupavala sem.

Ali naj grem sama? Z neznano silo me je privlačevala misel samotnega romanja po teh gorah — brez cilja, brez želje za alpinističnimi uspehi. Le gore, neznane in ogromne, med njimi pa človek ves sam in neznan, željan le njih lepote in njih divjine. — Toda sama? Sama s šotorom, v neznanem kraju, med neznanimi ljudmi?

Nisem se mogla odločiti. Potem pa je nenadoma, kar samo od sebe, prišlo olajšanje. Na eni strani želja, čista in iskrena, na drugi strani pa — saj to drugo so vendar samo predsodki! Kar naenkrat ni bilo nikjer več nobenih dvomov; z lahkim srcem sem se odločila.

In sedaj sem tu. Že tretji dan.

Že tri dni ležim v svojem šotorčku in gledam v sivo platno, ki se pol metra nad mojim nosom neusmiljeno roga mojim sanjam o brezmejni širini chamoniških gorâ. — Zunaj pa sivo, nizko nebo in enakomerno šumenje dežja. Kot da ne misli nikoli več nehati! Kaj bom res vseh štirinajst dni svojega chamoniškega dopusta preležala v šotoru?!

Toda kaj je to? Debele kaplje še padajo na streho šotora, še šumi hudournik v strugi pod jaso, toda zdi se mi, da ne dojemam več onega vmesnega glasu, enakomernega šumenja dežja. Po vseh štirih zlezem na prosto; res, nič več ne dežuje. Toda sivo, težko nebo je obviselo na vejah mojih macesnov.

Moji macesni! S kakšnim veseljem sem odkrila ta kotichek ono jutro, ko sem prišla sem. Zelena jasa med sotočjem dveh hudournikov, v zavetju brežuljka z visokimi macesni, v katerih je pošumeval veter. Visoko nad prepadno steno zeleni lesket ledenika Le Tour, zadaj, v daljavi, Mont Blanc. Daleč naokoli nikogar; dostop v ta skriti kotichek sem izsilila deročemu hudourniku. — Toda kratko je bilo moje veselje. Že popoldne je sivina prekrila dolino in odtlej mi dela družbo le še — dež.

Mrači se. Moji macesni uporno molčé. Nikjer ničesar, kar bi razveselilo oko.

Spomnim se, da bi bilo dobro izbrati ta kratki premor. Spodaj ob strugi sem si bila uredila kuhinjo in ob brnenju kuhalnika razpredam dalje svoje mračne misli.

Kako zelo je razpoloženje odvisno od vremena! Še malo, pa me bo postalo strah. Sicer sem bila pa res skrajno neprevidna, da sem

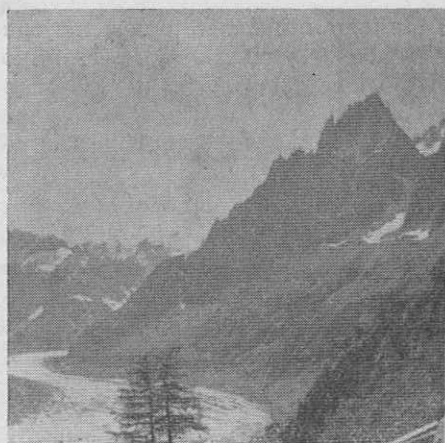

Foto R. Kint
Mer de Glace (1909 m) in Grépon
(3305 m)

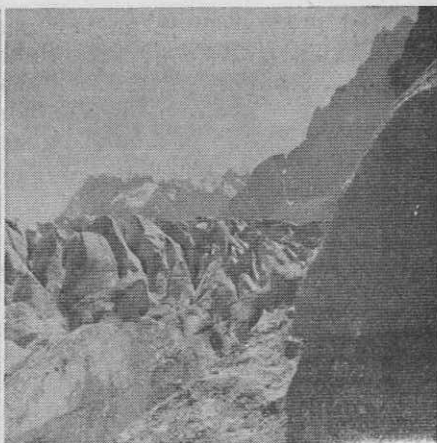

Foto R. Kint
Razburkano ledeno morje, na njim
skupina Grandes Jorasses (4205 m)

si postavila šotor tako na samem. Sedaj naj me samo še kdo pride nadlegovat, pa me bo za vedno minilo veselje do samote — do tega najlepšega, kar nudi narava človeku.

V tem hipu se mi je zazdelo, da slišim korake. Kri mi je zastala v žilah. Sunkovito sem dvignila glavo in kot da je zrastel iz tal, je stal nekdo pred mano.

»Bon soir, Stazà.«

Prepadenost, presenečenje, da sem zaslišala svoje ime, neznan obraz v mraku in popolno nerazumevanje vsega so se divje podili po mojih mislih. Moj izraz je moral biti v tem trenutku vse preje kot inteligenten.

Gledava se. V očeh neznanca igra nasmeh.

Končno sem spoznala te oči! — Serge!

Krepko sva si segla v roke.

»Kaj niste v Dolomitih?

In kako ste me našli? Tu, v tem skitem kotičku, in še v temi povrhu?!«

Ne morem iz svojega presenečenja.

»Da bi vas ne našel? Vse na svetu se najde.« Potem mi še na hitro objasni, da Cousy ne more v Dolomite, ker se je poparil po nogah.

»Ostal sem sam. Do petnajstega imam dopust. Hočete, da greva skupaj?«

»Pa vreme?«

»Tudi vreme bo. Vi ne poznate naših hribov.«

Dragi Serge! — Lani nam je morda rešil življenje tam v onem ledenem previsu pod grebenom Ailefroide, tokrat me je pa potegnili iz morečega malodušja chamoniškega deževja. — Najraje bi ga objela.

Pol ure zatem je na jasi pod šumečimi macesni poleg mojega pritlikavčka zrasla Sergeva solidna »tente isothermique«.* In še dolgo v noč sva potem ognjevito debatirala o vseh velikih in majhnih problemih — svetovnega alpinizma...

Glavni temi: prodor Angležev na Mount Everest in — Samivelova študija o psihologiji alpinizma.

* * *

Drugo jutro pa nama ni bilo nič več do filozofiranja. Nad mojimi macesni se je bočilo plavo nebo brez oblčka, nad prepadno steno se je lesketal zeleni led, tam zadaj, v daljavi, je vabil Mont Blanc.

O dolgih dnevih dežja priča le še rahla meglica, ki puhti iz razmočene zemlje. V travi leže biseri rose.

Toda za vse to sedaj ni več časa.

Bojni posvet: najino taborišče je treba preseliti v sam Chamonix (jaz sem se bila ustavila ob naselju Le Tour, kakih 10 km više v dolini Arve). Potem pa kar pot pod noge!

Kam?

»Da vam povem po pravici, skale sem se nekoliko preobjedel. Želim si ledu.«

»Prav.«

»Ste v formi? Bo šlo?«

— Saj veste, Serge, da pri nas ni ledenikov. Toda zaupam vase — predvsem pa v vas...«

»Morale torej dovolj,« se je široko nasmejal Serge. »To je pa pravzaprav vse, kar rabiva.«

Po kratkem premisleku je predlagal Brenvo.

Mont Blanc! Moje sanje.

»Razmere bodo sicer zelo težke, saj je ves julij v gorah snežilo — mislim pa, da bo šlo. Morda bo prehodna celo Voie magiore, ki je še lepša od Brenve.«

Ta načrt mi je olajšal slovo od mojih macesnov.

Prvi koraki v posvečeni svet

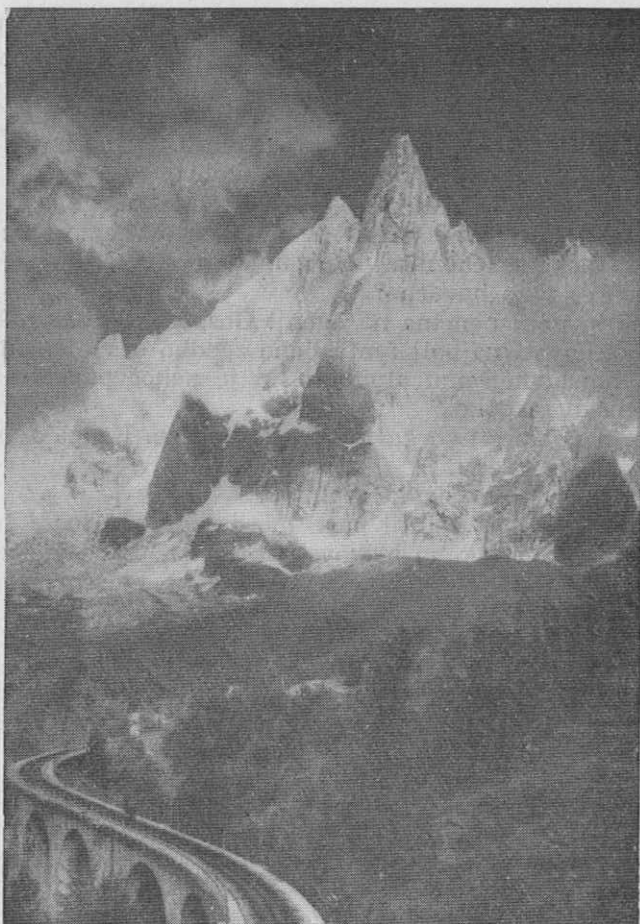
4. VIII. 1953.

Opoldne je že stalo najino novo taborišče v prijaznem gozdičku Les Favrandes pod Aiguille du Midi, in ob dveh popoldne sva se gnetla v dolgi kači pred blagajno slovite montenverske železnice. Mislim da v celi Franciji ljudje samo tu potrpežljivo stojijo v vrsti — toda tu stojijo dolgo...

Dobro uro čakanja, slabo uro vožnje in (osušen za 450 frankov) izstopiš na obali ledenega morja— Mer de Glace, 1914 metrov.

V meni je kar vrelo od nestrpnosti in le Sergev umerjeni obraz je krotil mojo neučakanost.

* tente isothermique je šotor, ki je toplotno izoliran s plastjo zraka med dvoplastnimi »stenami«; s takim šotorom je možno taboriti tudi pozimi v snegu.

Aiguille du Dru — podoba iz sanj Foto E. Gos

Prvi vtisi pa so me dokončno zmedli: oster ledeniški zrak in vsenaokoli čudoviti venec gorâ — neposredno ob meni, na veliki terasi pred hotelom pa masa ljudi, našminkani obrazi, elegantne popoldanske obleke, pariški parfum. Fiziognomije in govorice vsega sveta.

Ne da bi se zavedela, kaj pravzaprav hočem, sem jo z dolgimi koraki potegnila proti izhodu iz tega Babilona. Serge pa me je zadržal.

»Le počasi! Nikamor se nama ne mudi. In tudi prve vtise je treba dojeti do konca.«

Usedla sva se na ograjo in opazovala vrvež pred seboj. Reka ljudi je že drla s terase proti ledeniku in proti vhodu v ledeniško jamo, ki so jo s kapniki vred izdolbli podjetni organizatorji. Vstop-

nina je za francoske razmere minimalna — zato pa ljudje derejo v jamo kot čebele na med. Pogled v daljavo in ta prizor pred nama — koliko nasprotje! Je to komedija, farsa, norčija?

Ob ograji se je ustavil načičkan gospod v brezhibnih pumparicah in v najmodernejših hribovskih čevljih. Vsiljivo in naglas je dajal duška svojemu navdušenju nad okolico.

»Čudovito je, res,« mu je ponižno pritrdil Serge.

Mož se je začutil vzvišenega. Z velikansko vnemo nama je začel naštevati razpoke v ledeniku pod nami.

»Pa so res tako nevarne?«

Kot da bi nalil bencina na ogenj! Gospod se je izprsil in nama začel pripovedovati najbolj fantastično zgodbo o svojem najboljšem prijatelju, najslavnejšemu alpinistu, ki je nekoč padel v tako največjo ledeniško razpoko.

Dolgo in potrpežljivo ga je poslušal Serge. Ko pa zgodbe le ni bilo konec, ga je prekinil:

»Kdo pa je bil ta slavni alpinist?«

Morda je gospod zaslutil past, morda je prav tedaj šele opazil najino ne ravno načičkano hribovsko opremo, pa se je zmedel.

»Hm, veste, imena se pa prav zdajle ne morem spomniti. Le kako se že piše...«

Ne da bi ga poslušal do konca, se je Serge dvignil in vrgel nahrbtnik na pleča.

»Prvih vtisov imava za danes dovolj.«

Nisem mogla skriti svojega karajočega pogleda. Serge pa me je odločno zavrnil.

»Pozabljate, da je to tista zvrst ljudi, ki je cele dneve zijala skozi daljnoglede in dvigala stave na glave fantov, ki so se dajali v zapadni steni Druja. Ne prenesem jih.«

Tik pred nama je kipela v nebo pravljlična silhueta Aiguille du Dru.

Komedija? Farsa? Ne vem. — Vsekakor pa sta dogodek in njegov okvir karakteristična za teraso pred hotelom Monteveris, na obali ledenega morja.

* * *

Vse, prav vse pa je ostalo nekje daleč za mano, ko sva s Sergem zajadrala na to čudno ledeno morje.

Spodaj, ob ledeni jami, se je kar trlo ljudi; tu gori, na ledeniku, pa ni bilo nikjer več žive duše.

Prijetno kramljaje sva hitela naprej. Hitela — Serge zato, ker počasi sploh hoditi ne zna, mene pa je bila tako samo še neučakanost. Čas za mene ni obstajal več. Kaj sva govorila, kakšni so bili moji vtisi, kako so se vrstili — o vsem tem ne vem nič. Hitela sem za Sergem kot v sanjah.

Samo to vem, da se prav tu, na širnem ledenem morju, začinja ono, kar sem doslej doživela le v teh chamoniških gorah.

Foto E. Gos

Dent du Géant (4014 m) — Velikanov zob

Kot da se širi obzorje, kot da se veča krog, ki ga obsežeš s pogledom. Nikjer konca. Brezbrežno morje ledenikov in bleščeče beline.

In isti občutek širine in sproščenosti v človeku samem; kot da je duša prestopila bregove.

* * *

Prvotni Sergev namen je bil, da bi še ta dan prišla do bivaka na Col de la Fourche. Po njegovem računu bi imela od Montenversa do tja dobrih pet ur hoda. — Ker pa sva se s čakanjem v Chamonixu le precej zamudila in ker je Serge spotoma našel dva prijatelja, ki sta za naslednji dan imela iste namene kot midva za danes, je bil

načrt spremenjen: počakala ju bova na Refuge du Requin (2516 m) in v sredo opoldne bomo skupaj nadaljevali pot.

Meni je bilo tako prav. Vedela sem, da bom prej ali slej začela čutiti višino — čim več aklimatizacije torej, tem bolje. Predvsem pa: ne maram hiteti! Nočem, da bi slike in doživetja izpodrivala drug drugega; vsakega posebej hočem vtisniti v zakladnico svojih hribovskih spominov. Koliko lepih trenutkov bi še rada doživljala ob njih, potem ko bo resničnost chamoniških gorâ za mene že davno minila.

Ledenik pred nama zavija v desno. Slediva mu — in že se je odprlo spet novo obzorje, spet nov brezbrežen ledenik: Glacier du Géant. Tam od Mont Blanca se spušča navzdol; tu, prav nad nama, pa je v divjem slapu serakov pohitel svojemu sosеду nasproti. In kot dve orjaški reki sta se zlila Glacier du Géant in Glacier du Talèfre, prestopila sta bregove in nastalo je morje: Mer de Glace.

Le podzavestno dojemam vse to. S Sergem hitiva navkreber, iščeva najboljše prehode, skačeva preko razpok. Klepetava vso pot. Čutim popolno duševno in telesno sproščenost. Zavedam se, da sem srečna.

Pa sva že zavila z ledenika v skale. Še daleč nad nama, na visokem, navpično odsekanem pomolu stoji Refuge du Requin. Zvedavo pogledujem navzgor.

Končno sva tu. Velika, kamnita bajta me spominja na kasarno; znotraj je obita z lesom in toplâ. Ljudje se gnetejo povsod, največ jih je pred bajto.

Toda mene ne motijo.

Na globokem plavem nebu jadra sonce počasi proti zahodu. Glacier du Géant — sâm velikan — se koplje v jarki luči. Daleč nad njim, nedosegljivo visoko, slutim v prosojnih meglicah kupolo.

Ali bom res kdaj prišla v one blesteče višine?!

Ponesrečen poizkus

5. VIII. 1953.

Kako sladko se človek pretegne, ko okoli četrte ure zjutraj poslednji turist zapre za seboj vrata skupnega ležišča — tebi se pa ne mudi nikamor! Hitro spet glavo v blazino, pa »produži«, dokler le gre.

Dolgo jih ni bilo, Sergevih prijateljev. Končno pa sva spodaj, na ledeniku, le zagledala dve postavi, ki ju je Serge takoj prepoznal: Marc in Bernard.

»Čez pol ure bosta tu. Staza, boste kaj jedli?«

Pogledala sem na uro: pol dvanajstih. Zajtrk sicer ni bil obilen, za kosilo je pa le še prezgodaj.

»Hvala, nisem lačna.«

Tako neprevidna ne bom v življenju nikoli več! Ko sta Marc in Bernard prišla, sta popila vsak svoj čaj, Serge pa je vrgel nahrbtnik na rame.

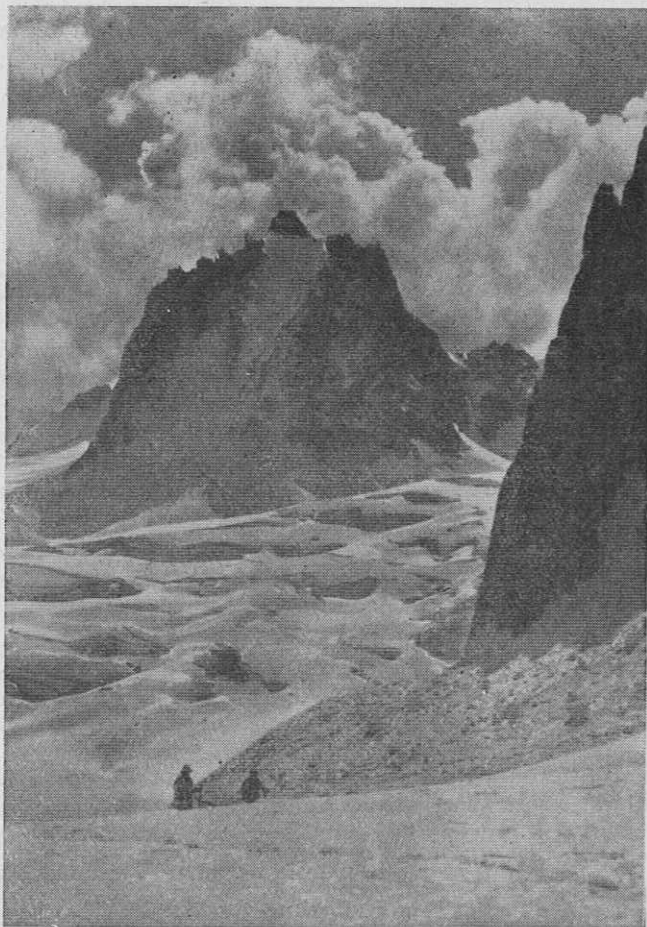

Foto N. Sella

Tour Ronde (3792 m), desno del stene Grand Capucina
(3831 m)

»Pozni smo. Pojdimo!«

Debelo sem pogledala. Toda — disciplinirana kot sem... — sem že tudi jaz stopila za njim.

Refuge du Requin stoji ob robu spodnjega platôja Glacier du Géant. Gornji platô se s strmim skokom serakov spusti v spodnjega. Ob samem robu serakov se hitro dvigamo v krepko strmino.

Serge se pnè navzgor s popolnoma istim tempom kot hodi v ravnini. Pri tem govori vso pot — in kadi cigareto... S težavo ga dohajam in le trma mi brani, da bi karkoli zinila. Marc in Bernard sta zadaj. Redkobesedno odgovarjata na Sergeve samogovore; čutim, da sta tudi ona dva — vsaj nekoliko — mojih misli.

Šele tu začnjam doumevati, da je družba tegale himalajskega kandidata za mojo pljučno kapaciteto najbrže le malo pretirana. Ob skromnem zajtrku, v najhujši opoldanski pripeki — pa tale strmina v takem tempu! Le kaj me še čaka?!

Na vrhu strmine je Marc zahteval pet minut odmora — za cigareto. Zasadili smo cepine in sedli nanje; jaz pa sem meni nič, tebi nič odprla nahrbtnik in začela mlatiti prvo stvar, ki mi je prišla pod roke...

In sedaj šele sem se utegnila razgledati.

Mislím, da v podzavesti vsakega človeka le obstaja nekaka predstava o rajú. In ta predstava je vedno odraz njegovih želja in onega najlepšega, kar je v življenju kdaj doživel.

Meni se je ta gornji plató Glacier du Géant vtisnil v spomin kot »podoba raja«.

Od tu dalje je ledenik popolnoma pokrit; razpok ne vidiš več. Izmere so fantastične. Do vznožja Mont Blanca je zračne črte svojih sedem kilometrov; v širino, od Aiguille du Midi do Col du Géant, ga bo kakih pet. Sama bleščeča belina.

In vrhovi, ki ga obkrožajo? Na desno od tal do vrha previsna, alpinistom dobro znana stena Grand Capucina, za njo Aiguilles du Diable. Na levi Dent du Géant, nekaj visokih, popolnoma zalitih sedel, samotni Tour Ronde, potem pa vrsta grebenov, ki se potegne prav do Mont Blanca. — Nad Col du Géant, v višini kakih 3500 metrov, se v čudovitih lokih prepeljujejo drobne, drobcene pike: smučarji v avgustu! Tudi zanje mora biti ta svet pravcata podoba raja.

Toda treba je naprej. Od tu dalje se strmina spet poleže; pa tudi Serge je umiril svoj tempo. Morda je tudi njega prevzela okolica, morda pa je le doumel, da nismo vsi kandidati za Himalajo. — Smer prehoda čez ledenik gre na levo, proti Col du Géant, potem pa tesno ob vznožju grebenov do konca ledeniškega zatrepa. Kljub temu smo rinili kar naravnost, kot da nas privlačuje mrka stena Grand Capucina. Ves čas je tekel živahen pogovor o tej steni čiste VI. stopnje, tako da smo bili vsi presenečeni, ko smo zapazili, na kakšen teren smo zašli. Pokrit ledenik je čudovito lep — toda nobena past ni bolj zahrbtna od njega. Šele cepin, ki se je pogreznil v sneg do okla, nas je opozoril, da smo na tankem snežnem mostu nad veliko razpoko. Malo dalje ozka, komaj vidna zev v snegu; naenkrat jih je pa vse polno! Ne veš, ali stojiš na sami razpoki ali ob njenem robu, ne veš, kam bi krenil, da bi ušel iz te nevarne mreže.

Le s skrajno previdnostjo se počasi umikamo. In dolgo je trajalo, preden smo bili spet na trdnih tleh.

Col de la Fourche je eno izmed ozkih, zasneženih sedel v grebenu, ki se od konca doline strmo dvigne proti Mont Maudit in dalje proti Mont Blancu. Od konca ledenika zavije v levo silno strma, čisto poledenela vesina, ki je v vodiču označena s IV. težavnostno stopnjo — to je bilo pa tudi vse, kar smo vedeli. Nihče ni poznal terena.

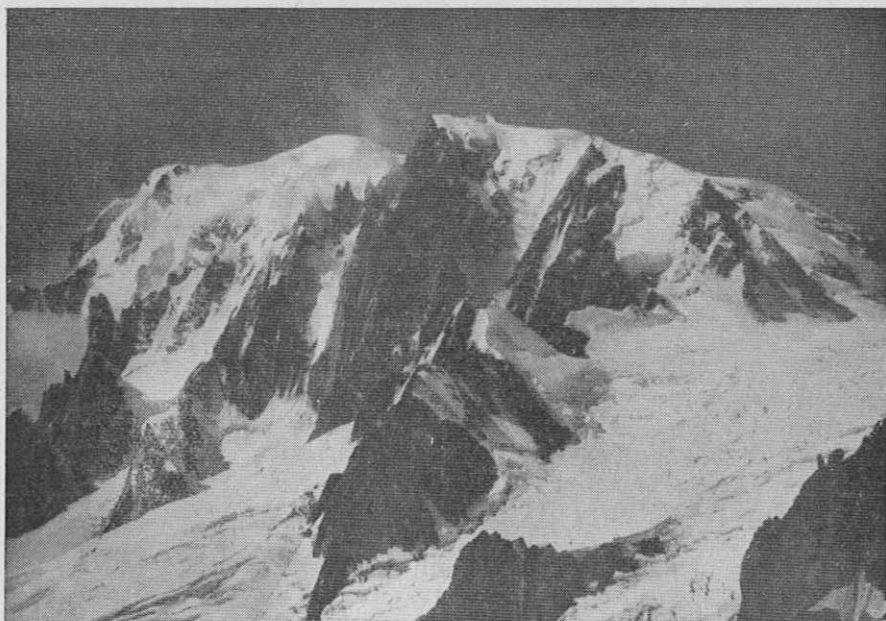

Foto E. Gos

Pogled iznad Requina na Mont Blanc (4808 m) in na Grand Capucin

Ko smo se izpod Tour Ronde bližali zatrepu, je bilo proti levi takih poledenelih strmin na izbiro. Katera bo prava? Serge si je kaj kmalu izbral najbolj strmo in najbolj ledeno — in po dveh dolžinah je pod derezami zaškrtal steklast, zeleni led v naklonini 60° .

Pogovor je že davno utihnil. Tudi cepin ne opravi nič več. Dolg ledni klin je do brade izginil v zelenem ledu; Serge previdno preči v levo.

»Naprej!«

Še malo, pa sem tudi jaz preko. Vražje težka je bila ta dolžina. Toda lepó je bilo, lepó.

Tu smo že zdavnaj v senci. Mislim pa, da nikogar ne zebe.

Dereze spet prijemajo. Še dve dolžini, pa sem prilezla za Sergem na greben. Z onkraj mi je buhnil v obraz ledeni veter.

Kje je bivak? Nikjer nič podobnega.

Marc in Bernard se še dajeta v ledeni strmini. S Sergem iščeva bivak.

Na levo? Biti mora za robom.

Nič. Morda za onim drugim?

Ne vem, koliko je bilo teh robov. Končno se je Serge razjezil in kljub ledeni burji potegnil iz nahrbtnika vodič in karto. Po temeljitem preudarku je moral ugotoviti, da smo prilezli na Col du Trident, namesto na Col de la Fourche. Treba je torej okoli vseh teh

robov nazaj na sedlo — potem pa dolgo, zoprno prečenje po težkem grebenu v nasprotno stran.

Pogledala sem na uro. Šest.

»Vraga, saj bomo še bivakirali!« je zarobantil Serge in se kot burja zaprašil nazaj proti sedlu.

Le za hip sem pomislila na to, da sem premočena do kolen — opoldne se je na ledeniku udiralo — in da sedajle mokre nogavice že na meni zmrzujejo. Pa je bilo vrvi konec, in morala sem naprej.

Na sedlu sva zatekla Marca in Bernarda, ki sta se pravkar od-dihovala.

»Fantje, zdaj pa zares! Zašli smo. Čez dobro uro bo mrak. Zunaj ne smemo ostati!«

Tega »prečenja« ne bom nikoli pozabila! Po samem grebenu bi ne prišli nikamor. Zato smo se umikali navzdol, včasih do pasu v snegu; potem spet led, skala, zametena krajna poč — in kjer ni šlo več naprej, pa zopet navzgor. Pod nami strm ledenik, ki se končuje v skokih; Serge priganja kot živ vrag. Vsako varovanje je v tej naglici iluzorno.

Mrači se. Ali bomo našli bivak?

Sergevo priganjanje je strahotno; toda prav ima. Ledeni veter reže kot nož, mi pa smo popolnoma premočeni.

Spet je treba plezati naravnost navzgor. To je najhujše. V želodcu čutim popolno praznino; zdi se mi, da izžemam zadnje kaplje moči.

»Hitro, hitreje!«

Serge je izginil v mraku; plezam za vrvjo, ki teče ves čas navzgor. Kaj res ne bo konca?!

Prilezla sem okoli roba. Nekaj metrov naprej, v temi, so zaškripala vrata bivaka, ki jih je Serge pravkar odpahnil.

Poslednjo minuto. Nič več se ne vidi.

* * *

Stegnili smo se po pogradu. Le modri plamenček špiritnega gorilnika priča o življenju v tem majhnem zavetju sredi vetra in višine.

Serge kar s pograda dodaja sneg v lonec nad gorilnikom. Juho bo skuhal.

»Je kdo truden?« Malo ironije je v njegovem glasu.

Tišina.

Ozrla sem se okoli sebe. Marc dremlje v nasprotnem kotu; Bernard poleg mene je v hipu zaspal kot ubit.

»Nepotrebno vprašanje.«

»Prav imate. — Zelo tvegano je bilo tole prečenje s takim varovanjem. Toda druge rešitve ni bilo; če bi ostali zunaj, bi pomrznili kot vrabci.«

»Srečo smo imeli — kljub vsemu.«

»Da. — In jutri?«

»Ne vem, Serge. Mislite, da bi šlo?«

V žilah se mi pretaka svinčena utrujenost. Toda Mont Blanc ...!

»Bo. Če bo le ponoči dovolj zmrznilo.«

Noč. Kradoma pogledam na uro. Dve.

One silne utrujenosti ne čutim več. Toda — kako sladko bi se še spalo!

Tudi Serge je že buden. Zlezel je s pograda in stopil na prosto. Skozi odprta vrata je butnil v prostor vlažen veter.

»Jug. Sneg se udara do kolen. Prokleta vreme!«

Sergeu je to leto vreme že drugič prekrižalo načrte z Mont Blancom.

V polsnu nimam dovolj moči, da bi se zavedela, da so moji načrti z Mont Blancom morda za vedno prekrižani. Ali bom še kdaj imela tako priložnost!

* * *

Ob šestih zjutraj je bilo nebo še vedno sivo in nikomur se ni ljubilo nikamor.

Ko pa smo se sredi dopoldneva vračali po Glacier du Géant proti Requinu, je potegnil sever in pomedel oblake v Italijo; le bela kupola Mont Blanca je ostala odeta v prosojne meglice.

Vrhovi so bili spet nedosegljivo visoko.

S plavega neba pa se nam je smejalo bleščeče chamoniško sonce:

Dr. Jože Pretnar:

60 LET SLOVENSKEGA PLANINSTVA ✓

(Nadaljevanje)

6. Kulturno delovanje

zvod in gibalo društvenega kulturnega delovanja je bil literarnoznanstveni odsek (LZO). Ta se je konstituiral že v avgustu l. 1931 in takoj začel s pobudnim delom. V njem so sodelovali ugledni kulturni delavci in planinski ideologi, ki so bili prištaši in pobudniki načel naprednega alpinizma. Temu odseku je stal ob strani fotoodsek (FO), ki so ga sestavljali znameniti fotoamaterji in ki se ni omejeval samo na tehnično in estetsko vzgojo planinskih fotoamaterjev, temveč je tudi zbiral in kritično urejeval slikovno gradivo za ilustracije v »Planinskem Vestniku«, knjižnih izdajah, albumih in prospektih, za predavanja, foto razstave in podobno. Ena najvažnejših nalog LZO je bila skrb za oblikovni in vsebinski dvig ter razširjenje pa tudi za finančno sanacijo »Planinskega Vestnika«. V tej društveni reviji naj bi se zrcalila vsa etična in kulturna vsebina ter razvojna dinamika našega slovenskega planinstva. Le-ta naj bi bila učiteljica in vzgojiteljica napredne planinske generacije.

Položaj »Planinskega Vestnika« je bil v l. 1931 v vsakem pogledu prav malo zadovoljiv. Imel je komaj okrog 1400

naročnikov, a še od teh velik del naročnine sploh ni plačeval ali pa vsaj zelo neredno, kar je povzročalo globoko pasivnost revije. Pri precej skromnem obsegu in vsebini je uredniku še primanjkovalo gradiva. Ob nastopu je LZO sklenil zamenjati urednika, ta pa je tudi sam podal ostavko. Pri pravilni presoji položaja in vzrokov za slabe strani Pl. V. ter pogojev za njegovo izboljšanje odbor niti ni odobril sklepa LZO, niti ni sprejel ostavke urednika. Dosegel je obojestransko zadovoljivo in sporazumno rešitev s tem, da odsek daje reviji v bodoče smer in določi vse potrebno, da se oblikovno in vsebinsko dvigne, da razširi krog sotrudnikov, da zbira in kritično pregleda poslano dopisno gradivo ter ga pravočasno pošilja uredniku v Maribor (odgovorno uredništvo je prevzel en član odseka). Urednik naj bi ob končni redakciji upošteval želje in predloge odsekovega redakcijskega odbora. V l. 1932 so pritegnili v odsek tudi urednika, ki je iz Maribora mesečno redno prihajal v Ljubljano na odsekovske seje. Ti ukrepi so izredno olajšali in okrepili vzajemno načrtno delo za izboljšanje revije, njeno opremo z bogatejšim in izbranim slikovnim gradivom in umetniškimi, tudi barvnimi prilogami, za pritegnitev vedno širšega kroga dopisnikov, še posebno pa za kvalitetnejšo in pestrejšo vsebino. Slednjo so dopolnjevali v organizacijskem pogledu važna navodila in poročila o delovanju celotnega društva in posameznih podružnic in njihovih organov, medtem ko so redna in sistematična poročila in pregledi o vseh važnejših dogodkih, pojavih in literaturi v domačem in inozemskem planinstvu koristno služili članstvu za poglobljeno razgledanost in pobudo. Energični ukrepi proti nerednim plačnikom in sistematična propaganda za pridobitev novih naročnikov so vkljub črtanju kakega pol tisoča dvignili njihovo število že v nekaj letih na skoro 2500. S tem je uspela tudi finančna sanacija revije. Tako se je »Planinski Vestnik« kmalu dvignil po svoji vsebini, obliki in obsegu na tako raven, da se je smel uvrstiti med najboljše evropske revije.

Plod pobudne delavnosti na polju publicistike, ki si je prizadevala, da se v okviru »Planinske knjižnice« izdajo vsako leto knjige alpinističnoznanstvene vsebine, so bile knjige dr. Bogdana Breclja »Prva pomoč in reševanje v gorah« (1933), Marko Debela-kove »Plezalna tehnika« (1933), dr. Henrika Tume »Alpinska terminologija« (1934, rokopis v 50 izvodih, ki zaradi pregleda po znanstveni žiriji in smrti avtorja v l. 1933 žal ni bila tiskana), Rajka Ložarja »Slovenske planine v risbi« (1936), Janka Mlakarja »Izbrani planinski spisi« (1938/39, tri knjige), dr. Arnošta Brileja »Priročnik za planince« (1939), Viktorja Petkovška »O planinski flori« (1939), Josipa Westra »Iz domovine in tujine« (1944) in Janeza Gregorina izbrani spisi »Blagoslov gora« (1944, uredil Boris Režek).

V zvezi s publicističnim delom mi je omeniti še izdajo treh umetniških albumov »Iz naših gora«, pri čemer je imel posebne zasluge FO.

Po predlogu LZO je odbor sklenil že v l. 1934, da društvo izda »Knjigo o alpski flori«, ki bi bila spisana poljudnoznanstveno in

opremljena z barvnimi slikami. Delo se je takoj pričelo in sestava poverila prirodoslovnemu znanstveniku in članu LZO prof. Viktorju Petkovšku. Ta je v nekaj letih končal rokopis, ki ga je društvo odkupilo, hkrati pa zbiral botanično gradivo za okroglo 180 slik, katerih izvirno barvno izdelavo pod nadzorstvom in navodili prof. Petkovška je prevzel priznani slikarski strokovnjak Trpin. Po izvirnih rastlinah in barvnih fotografijah je izdelal že pred drugo svetovno vojno kakih 30 izvirnih slik; od nekaterih so se izvršile reprodukcije, n. pr. že objavljena Zoisova zvončica, ki dokazujejo, da se izdelava meri z najboljšimi inozemskimi reprodukcijami te vrste. Izbruh druge svetovne vojne je žal onemogočil to prevažno alpinistično publikacijo, ki čaka na realizacijo vsaj v bližnji prihodnosti. Enaka usoda je doletela tudi nameravano izdajo izbranih spisov dr. Mihe Potočnika, dr. I. C. Oblaka, dr. H. Tume, Marko Debelakove, monografije o odličnih planincih in planinskih pisateljih, priročnikov o geologiji, meteorologiji in planinski favni, planinskega letopisa ali zbornika in še nekaterih drugih nameravanih alpinističnoznanstvenih publikacij.

Delavnost društva na polju kartografije kažejo orientacijski zemljevidi, ki jih je izdajalo od leta do leta (Julijske in Kamniške (Savinske) Alpe, Karavanke, Beneška Slovenija, Komna, geološki zemljevid p. Žurje). Pri tem so z LZO sodelovali tudi markacijski, gradbeni in alpinistični odsek. Uspešen zaključek pogajanj z Vojnogeografskim inštitutom v Beogradu zaradi izdaje posebej prirejenih in izpopolnjenih zemljevidov nekaterih gorskih skupin v merilu 1 : 25 000 je žal prehitela svetovna vojna. Kartografskemu delu OD so se pridružile tudi nekatere podružnice (okolih Škofje Loke, Tržiča, Zasavja, Pohorja).

Važno vzgojno in poučno nalogo je vršil LZO s prirejanjem internih, zlasti pa rednih javnih predavanj, ki so se nanašala tudi na najzanimivejša velegorja raznih kontinentov. Poleg domačih so predavali tudi znameniti inozemski alpinisti (H. Ertl, H. Slezak, E. Meyer, Aschenbrenner, Krobath). Nagel dvig naše letne in zimske alpinistike nam je kmalu vzgojil toliko odličnih domačih alpinistov, da tudi za predavanja o inozemskih pogorjih nismo bili več navezani na tuje predavatelje. V prirejanju predavanj so pokazale živahno pobudnost tudi nekatere podružnice, pri čemer je bila zelo koristna vzajemna izmenjava predavateljev med OD in podružnicami.

V okviru društvenega kulturno propagandnega delovanja so zavzemale vidno mesto planinske razstave, ki so se začele s prvo tako prireditvijo na Ljubljanskem velesejmu l. 1931. Nadaljevale so se v naslednjih letih bodisi ločeno kot take mešanega tipa (razstava planinske literature, arhivskih in spominskih predmetov, kartografije, alpinistične opreme in tehnike, reševalne službe, reliefi gorskih skupin, tipična planinska flora, favna in kamenine, folklor, planinske fotografije in umetniške slike, diagrami, statistika itd.) ali specialne razstave planinskih fotografij. Prvi tip je prevladoval v zvezi s tujskoprometnimi razstavami, drugi tip so

bile samostojne razstave doma (Ljubljana, Maribor, Zagreb, Beograd, Novi Sad itd.) in v tujini (Plzen, Praga, Ženeva). Slovenska planinska fotografija je doma in v tujini zavzemala odlično mesto.

Mešane planinske razstave so imele poleg vzgojnega in gospodarskega uspeha tudi velik pomen za zbiranje in evidentiranje gradiva za Planinski muzej. Priprave za ustanovitev tega muzeja so se vršile že od prve razstave dalje, ko je odbor začel misliti na zgradbo Planinskega doma v Ljubljani, kjer bi poleg planinske organizacije dobili prostore tudi zimski športniki, lovci in turizem. Za planinski muzej je imel v vidu tivolski grad ali ljubljanski grad, žal pri mestni občini s prošnjo ni uspel. Zbrano gradivo, zlasti reliefi, ki so jih priskrbele tudi nekatere podružnice, so se shranjevali prehodno v raznih prostorih, med vojno pa zvečine žal porazgubili ali uničili, kolikor niso bili shranjeni v prostorih društvene pisarne. Planinsko organizacijo čaka uresničenje teh načrtov.

Vprašanju zaščite planinske prirode in ureditve narodnih (ljudskih) parkov je LZO posvetil mnogo svojega dela, bodisi z vzgojo in ukrepi proti vandalizmu, bodisi v sodelovanju z oblastmi in znanstvenimi ustanovami. Aktivno je sodeloval in stavil konkretne predloge za uredbo o narodnih parkih, pri čemer ga je podpirala zlasti celjska podružnica. Ta je odkupila svet v okolišju Okrešlja in napravila iz njega planinski prirodni park. OD pa se je že pogajalo z lastniki višinskega sveta Planjave in Grintovca, da bi tam ustvarilo nov zaščiten del planinske pustinje. Tudi te akcije, ki naj bi vključila, dokler še ni prepozno, tudi nekatere dele Trente in okoliša Koritnice in Bavščice, se bo morala lotiti in dovršiti nastopajoča planinska generacija.

V krog kulturnega dela je spadala tudi ureditev društvene knjižnice, ki je bila v l. 1931 precej zanemarjena. S stalnim dokupovanjem vse domače in pomembnejše tuje alpinistične literature, kartografije in znanstvenih del, ki so bila v zvezi s planinstvom, ter z zamenjavo Pl. V. z več kot 100 revijami med temi mnogimi inozemskimi alpinističnimi periodičnimi publikacijami iz vseh delov sveta, se je število knjig dvignilo od okroglo 700 v predvojnih letih na 2200 in na lepo število kartografskega gradiva. Strokovna ureditev knjižnice, dobra preglednost in ureditev primernih prostorov za čitanje ter olajšani način izposojanja, so privabili veliko število starejših članov, zlasti pa mladincev, da so z zanimanjem čitali in uporabljali knjige za študij in samovzgojo. Hkrati je društvo z nekaterimi podružnicami opremilo tudi višinske kočice in planinske domove s priročnimi knjižnicami, ki so bile množicam planincev za čitanje in razvedrilo, kadar so se na svojih planinskih pohodih zadrževali v kočah.

To obsežno kulturno delovanje SPD, ki je terjalo seveda obilo nesebičnega in požrtvovalnega dela, je šele dalo našemu planinstvu vsebino in vrednoto, ki oplemenituje človeka, hkrati pa tudi ono duhovno silo, ki dviga planinstvo visoko nad raven vsakega, pa naj si bo tudi alpinističnega športa.

(Se nadaljuje)

✓ PLANINSKI SPOMIN IN ZAPISKI IZ L. 1953!

1. O Ljubljanskem gradu in Gradu

akor sfinga leži grad nad sodobno Ljubljano: nepodvižen, mrk strmi nekam, kamor mu živo oko doslej ni moglo slediti. O skrivnosti tega, kar je videl in skriva kje pod seboj, doslej trdovratno molči. Ali bi vedel odgovoriti na vprašanje bodočnosti?« tako pravi naš vodilni kulturni zgodovinar v svojem znamenitem eseju.¹ Ta spis podaja sliko gradu, ki naj bi se po duhoviti zamisli mojstra prof. Jož. Plečnika preosnoval v slovenski narodni muzej in se tudi arhitektonsko dopolnil za »mestno krono«. Bajno lep je ta sen o »slovenski akropoli«. Zares kaj malo vemo o postanku in zgodovini te zajetne stavbe izza srednjega veka. Zavedamo pa se, da je prav grad postal našemu mestu nepogrešljiv znanik njegove bitnosti. Brez značilnih obrisov grajskega poslopja in zlasti brez markantnega stolpa si mestne slike Ljubljane sploh ne moremo prav misliti.

Še bolj kot stavba sama mika dovtetnega človeka njen položaj na hribu, ki se pne ok. 70 metrov nad mestno ravnilo, a je tako obsežno in tako poučljivo razgledišče, da nima sličnega nobeno mesto naše ožje domovine, nobeno v naši državi. V nekem pogledu se mu da primerjati beograjski Kalemegdan, še bolj mu sličijo Schlossberg v Nemškem Gradu, Hohensalzburg v Salzburgu in Hradčani v nekdanj »zlati« Pragi.

Grad je, odkar ga je l. 1780 delo človeških rok odrezalo od Golovca kot njega skrajni odrastek s tem, da so izkopali tako imenovani »cesarski« ali Gruberjev prekop, pravzaprav hrib osamelec, izrazit holm, dvigajoč se na otoku, ki ga oblivata struji Ljubljanice in Gruberjevega kanala. Večji del stare Ljubljane je zgrajen na tem podolgasto oblikovanem otoku, čigar največja širina meri malo nad en kilometer, dolžina pa nekako tri. Najvišja vzpetina na tem otoku je grajski holm s podolgovatim hrbtom (366 m), ki nosi na zapadnem koncu ves sklop grajskega poslopja. Na nekdanje obrambne stavbe na jugovzhodnem pomolu spominjajo le še ruševine stare bastije, tako imenovane stare šance, sedaj po Plečnikovem načrtu prezidane deloma kot svodovje, deloma kot višinski hodnik. Odgrnjeno in ohranjeno je staro malone navpično zidovje, na temenu pa mu je ravnica, okrogla trata. Že tu je lepo razgledišče, še lepše pa je raz grajski stolp, na čigar vrhnji ploščadi se lahko razgledaš po mestu in njega okolici, še bolj pa v daljo do robnih gorskih kontur od

¹ Fr. Stele, Ljubljanski grad, slovenska akropola. Celje 1932. O gradu kot bodočem narodnem muzeju gl. tudi članka: Jože Kastelic, Ozrivo se na Ljubljanski grad, Lj. dnevnik, 13. XII. 1953 in Ang. Baš, Kulturno-zgodovinski muzej na Lj. gradu, Lj. dnevnik, 19. XII. 1953.

Julijskih Alp, Karavank in Savinjske gorske rajde dol do zasavskega hribovja, na dolensko in notranjsko stran tja do višavja Trnovskega gozda. Ves ta obsežni krogozor tvori velikansko elipso, katere vélika os sega od vrha Triglava dol do Kuma (v zračni črti 64 + 43 km), mala pa od Grintavca do Loškega Snežnika, če si odmislimo zastirajoči ga Krim, odn. do Nanosa (35 + 52 odn. 46 km). Smeri ti kažejo črte na kamniti plošči, položeni na obrobni prsobran, na katerih so vklesana imena glavnih vrhov z njih višino in zračno razdaljo. Umestna bi še bila posebna vizirna priprava z daljnogledom. Marsikateri Ljubljčan pogreša na stolpu daleč vidnega vremenskega preroka — pločevinasto vetrnico, ki je, vrteča se na visokem drogu, nekdanj kazala, kako veter vleče. Lepo bi se mu prilegala, kakor se poda krivček fantovskemu klobuku. —

Grad je, kakor smo omenili, s horizontalnim presekom odrezan od prvobitnega trupa Golovca, a človeška roka je posegla tudi v njegovo otrobje. Že pred stoletji so bili izvotlili grajsko trebušino, ko so ji izkopali cilindrast jašek, globok do 60 metrov, da so dospeli do talne vode, do studenca, ter zgradili vodnjak, iz katerega so z vedrom dvigali vodo za grajske stanovalce. Še vedno stoji nad tem vodnjakom zidan hram, za katerega se malokdo zmeni: stavba brez oken — edina lina je zadelana z opeko — na slemenu z nadstreškom za zračni propuh. To je krov tako imenovanega rimskega vodnjaka. V njem je dobro ohranjen lesen kolut s hrastovim vitlom in širokim lesenim obodom, da je črpalec, stopajoč v njem, spuščal prazno in dvigal polno vedro vode iz globokega dna.² Motil bi se, kdor bi mislil, da sega dno vodnjaka do gladine Ljubljaniče. Zakaj že znatno višje meži živa voda v peščenčevi hribini, saj imamo tako izvirke tudi pri šentflorjanski cerkvi in na Rebri. —

Pri gradnji cestnega predora, ki so ga lani prevrtali in ta pomembni dogodek proslavili dne 19. aprila s podzemsko veselico, prvo, kar jih je Ljubljana doslej doživela, so porabili vodnjakov jašek za ventilator, ki je kopačem dovajal vedno svež zračni tok. Zato pa je bilo treba od glavnega predora v dolžini 80 metrov v rahlem vzponu izvrtati še stranski rovič, visok do 2 metra, tako da človek sedaj lahko vzravnan dospe do dna vodnjaka. Prijaznosti vodilnega inženirja gre zahvala, da sem si to podzemeljsko čudo ogledal. Solidni štepiharji so bili tisti davni zidarji, ki so ta jašek gradili: cilindrasto steno, visoko ok. 60 metrov, so opažili z apnenčevimi, lepo vboklo izklesanimi kladami. Dobil sem celo spominček na ta podzemski obisk: kupček kamene strele, sprimek kremenčevih kristalov, ki jih je priroda izoblikovala v tajnostnem nedrju, kamor dotlej ni prodril človeški pogled. Poslej pa bo po tem obokanem cestnem predoru, dolgem blizu 500 metrov, vrvel dan in noč promet, ki bo skozi Grad spajal Krekov trg s Karlovsko cesto. Morda bo kdaj nudil Ljubljčanom tudi varno zavetje, če bi se pojavili nad njimi zmaji bombniki. Kar pol Ljubljane bo našlo v velerovu pod Gradom varno zaklonišče. O da bi bil kriv prerok! —

² Gl. Jože Rus, Rimski vodnjak na ljubljanskem Gradu. Jutro 1929, št. 76.

Ljubljanski grad

Foto F. Premru

Zdaj pa iz mrkega podzemlja na plano, na vedro višino! Vsak Ljubljančan bi moral biti gorohodec. Saj ga Grad, ki tako vabljivo strmi nad mestom, mora mikati, da se večkrat nanj povzpne in se tam po mili volji prediha in prezrači. Kar pojmiti ne morem, da ima Grad tako malo rednih obiskovalcev. Večkrat si privoščim ta svežilni sprehod, najrajši po najbližjem mi dostopu, po Rebri. Tu je treba prestopicati tistih 144 stopnic, razmeščenih v skladnih presledkih in vijugah med starinskim zidovjem, nato pa mimo prisojnih Osoj — in že sem izven mesta in nad mestnim truščem. Še nekaj sto korakov po zložni poti, da prispeš po zadnjem stopnišču na ploščad starih utrd. Komaj četrť ure traja ta hoja, pa se človek zave vzvišenosti nad mestnim vrvežem, ko se mu razgrne mnogolični razgled daleč naokrog. Kdor ne pozna tega krogozora in se hoče o vsem razvedeti, mora žal pogrešati risano panoramo, kakršna je bila priložena knjižici »Razgled z Ljubljanskega grada«,³ ki je v knjigo-trštvu že pošla. Slikar Žmitek je predočil razgled v naivno ponazorjevalni obliki, medtem ko je geograf Simony posnel svojo skrajno natančno risbo s prednjega vrha Golovca.⁴ Tamkajšnji obzor se v glavnem krije z razgledom z Grada, vidi pa se celo Loški Snežnik, ki ga opazovalcu z Grada zakriva plečati Krim. Zanimivo je, da je bil Golovec takrat, ko je Simony tam risal (l. 1855), res še gol, z

³ Wester-Žmitek, Razgled z Ljubljanskega grada. Založila mestna občina Ljubljana, 1929. — Slični publikaciji sta: Simony, Panorama des nordkrainischen Beckens. Dunaj 1858, in Roschnik - Zhuber, Rundschau vom Laibacher Schlossberg, 1904.

⁴ Friedr. Simony, Panorama des nordkrainischen Beckens. Wien 1858.

redkim drevjem na pašnikih, ki jih oživlja naslikana goved. Kako tesno je bilo tisti čas še mesto samo — dolga vas! Šempetrsko predmestje — vaška naselbina; razen cerkve edina večja stavba cukrarna, a še nobene tovarne z visokim dimnikom. Kolodvor stoji še zunaj mesta, takrat še končna postaja proge Dunaj—Ljubljana, železna cesta proti Trstu je bila šele v gradnji. Dunajsko (sed. Titovo) in Ižansko cesta obrobja drevored vitkih jagedov, drevja, ki je dajalo pokrajini svojevrsten okras, a je sedaj pri nas malone odmrlo. Ob primerjavi s tako sliko se prav zavedamo, kako se je Ljubljana v sto letih razširila in preobrazila. Zato je umestno, da bi spreten risar zopet upodobil to edinstveno veduto v taki obliki, da bi strinjala nazornost Žmitkovo in natančnost Simonyjevo. Želimo si tudi novega Pernharda, ki bi nam narisal tako panoramo z Grada, kakor jo je ta koroški slikar pred sto leti napravil za Šmarno goro, da ne omenimo njegove veličastne triglavske panorame. Turistični urad, ki brižno vodi tujsko propagando, bi z izdajo nazorno risanega krogozora znatno podvignil zanimanje za našo pokrajino že pri domačinih, kaj šele pri tujcih. Marsikdo bi si omisil tak spominek na svoj obisk, kakor drugače beleži svoje ime v spominsko knjigo, ki jo hrani stolpni čuvaj.

Zanimivo je prebirati zapiske v tej knjigi, ki so jo razpoložili meseca maja 1952. Ob sebi je umevno, da so se vanjo najprešernejše vpisovali rojaki, mestoma z manj duhovitimi opazkami in malo čednimi okraski, kakor se pač prilega njih osebnosti. Zanimivejši pa so vpisi inozemskih obiskovalcev. Le-ti pričajo, da je Ljubljana v zadnjih povojnih letih postala že pravo turistično mesto. Čudno naključje je nanoslo, da se je kot prvi (14. maja 1952) vpisal Afričan od Čadskega jezera v francoski centralni Afriki. Ko listaš dalje, najdeš v mrgoljavi domačih imen vpiske iz vseh naših republik, a tudi iz ostale Evrope, kolikor je ne zastira zloglasni »železni zastor«: iz Avstrije, Nemčije, Švice, Francije, Belgije, Nizozemske, Danske, Švedske (iz Stockholma kolektiv 16 oseb), iz Anglije, Irske, Italije, a tudi iz ostalih zemljin: iz Afrike (Kairo), iz Indije (zapisek v nam kar skrivnostnem bengalskem črkopisu), iz Burme, Avstralije, celo iz Nove Zelandije. Številni so bili obiskovalci iz ZDA: od New Yorka, Clevelanda, Chicaga, do Los Angeles v Kaliforniji ob obali Tihega oceana. Rojakinja iz Chicaga je menda nehote označila politično preobrazbo naše prestolnice s tem, da je zapisala: »Po 42 letih gledam zopet z gradu nekdanj ,belo' Ljubljano.« Stara Ljubljana pač nikoli prej ni bila deležna tako kozmopolitskih obiskov, kakor jih doživlja sedaj. Kajpada so ti inozemci bele vrane v jatah domačih obiskovalcev. Zato mora naša mestna uprava tem bolj skrbeti, da bo tujec odnesel le ugodne vtiske iz našega glavnega mesta.

Marsikaj se je že storilo za lepšavo in udobnost na Gradu, marsikaj pa bo treba še dodati. Grajsko poslopje, prvotno rezidenca Sponheimovcev, nato vojašnica, pozneje jetnišnica, sedaj pa mnogo-stanovanjska naselbina, naj ohrani svoje starinsko lice. V tem pravcu so jo pričeli že preurejevati. Severno krilo so slogovito preuredili

v moderno restavracijo, kjer gostje razen gmotnih dobrin lahko uživajo sijajen razgled zlasti iz zgornjih prostorov in z zračne terase, od koder se jim proži dobršen del naše dežele tja do Kamniških planin, z mnogovrhim prospektom Savinjske falange v ozadju. V okroglem stolpu je spodnji prostor urejen kot ljudska pivnica. V sgraffito tehniki upodobljeni prizori, umotvori modernega slikarja M. Preglja in arh. B. Kobeta, predočujejo motive istranske vinske trgatve in domačega kletarstva. To je nekaka slovenska Auerbachova klet. Nič ne de, če nimamo Fausta, vase zatopljenega in globoko razmišljajočega, ne Mefista, duha vse zanikujočega, ki zna iz suhe mize pričarati curke opojnega šampanjca in tokajca. Ne manjka pa nam Branderjev, Froschev in Siebelov (Požarjev, Žabkarjev in Sitarjev), ki bi v pijanem zboru objestno rajali in prostaško zabavljali, hripavo pojoč: »Tako nam kanibalsko je vseč kakòr pet sto prasicam!« Goethe mi bo že oprostil, da sem njegov fantastični privid prenesel iz Leipziga na Ljubljanski grad. K temu me je navedel prizor, ki sem ga, kajpak v milejših oblikah, nekoč tam opazoval. — Razgledno in svetlo zgornjo pivnico sta ista živopisca okrasila z motivi iz naše narodne epike. Kadar ovira mrčavo vreme gostom razgled v daljo, se tu lahko razvedrujejo ob živo razgibanih prizorih iz Lepe Vide, Mlade Zore, Matjaževe Alenčice itd.

Sprehod na Grad je hvaležen v vsakem dnevnem in letnem času. V pomladanskih dneh mika gor jutranja ura, jeseni in pozimi pa popoldanski čas pred sončnim zatonom. Kar ne gre mi v glavo, da srečavam tam le malokoga, ki si privoščiči tak naravni užitek. Na misel mi prihaja epizoda, ki mi ostane kot nenavadna v spominu. Bilo je sončno jutro v maju, ko sem samotaren hodec opazil pod grajskim stolpom dve zgodnji sprehajalki. Ena je zrla na stolpno uro in pogledovala na svojo zapestnico. Nisem si mogel kaj, da ne bi mimogrede pripomnil, da stolpna ura ne kaže prav, da sploh ne gre.⁵ Tujka mi smehljaje odvrne: »Engliš, venig dojš!« Ker ne zmagujem njiju jezika, ju v sorodnem germanskem jeziku vprašam, kako jima je v našem mestu vseč. In druga mi pove: »Ljubljana, interessante stadt, aber ajnvoner lange slafen.« Kakor da pozna kitico naše narodne pesmi: Oj Ljubljanci, oj zaspanci! —

Še v nekem pogledu je naš Grad pomemben holm: kot vzorno torišče za nazorni pouk geografije. Ko sem bil še deloven človek v prosvetni službi, sem učiteljem zemljepisa toplo priporočal, da naj svoje prvo- in drugošolce vodijo na Grad, od koder jim lahko uspešno kažejo razne površinske oblike in jih navajajo v razvedanju in čitanju zemljevida. Kar prijetno me je lani v oktobru iznenadilo, ko sem videl na starih utrdbah skupino gimnazijcev, katerim je njih

⁵ Nedavno so grajsko uro vendarle spravili v tek. Menda je nje skrbniku dala pobudo za popravilo časopisna notica (Ljubljanski dnevnik, 7. XI. 1953), da ima newyorška zvezdarna tako močan daljnogled, da bi mogel opazovalec skozenj ugotoviti, koliko kaže ura na našem Gradu, seveda če bi bila zemlja ravna in bi ne bilo vmesnih ovir. A kakšno razočaranje bi doživel tak radovednež, če bi doznal, da ura na najvišji ljubljanski točki trajno — stoji!

strokovni učitelj živahno razkazoval razgled. Dasi neznanec, sem ga osebno pohvalil kot spretnega vzgojitelja. Vse učinkovitejše kakor mrtva črka in mrka beseda zaleže tak nazorni pouk v živi naravi. Prav tako bo brižen zoolog peljal svoje učence v živalski gaj, botanik v botanični vrt, mineralog pa v rudninske zbirke narodnega muzeja. Saj vemo, da so zbirke v šolskih kabinetih v zadnjih vojnih letih utrpele mnogo izgub in so zelo okrnjene. —

Kaj še sem opazoval na »starih šancah«? Mladino, ki se je po malone navpičnem zidovju vežbala v plezanju. To je gola stena, prava rustika, polna štrlin, pomolčkov in žmul, do 10 metrov visoka. Naravno, dovolj mikavna je, da mladina na njej poskuša svojo plezalsko spretnost, ne da bi bilo treba zabijati vanjo kline in napenjati vrvi. Mirne živce mora imeti, kdor opazuje to akrobatsko početje. Doslej se menda še ni pripetila večja nesreča, vendar bi kazalo, da bi napisna deska svarila pred tako drznim tveganjem. Dovoljena pa naj bi bila taka »šola« pod strokovnim vodstvom s primerno varnostno opremo. Kaj poreko k temu nasvetu naši strumni alpinisti?

Naj končam ta pestri kramelj o Ljubljanskem gradu! Saj ta palček med našimi znamenitejšimi griči doslej v tem planinskem glasilu še nima svojega mesta. Nisem nameraval z besedo predočiti pokrajinsko sliko, ki se nam proži ob razgledu. To so opravili drugje že drugi pisci. Že stari ljubitelj naše zemlje dr. Johannes Frischauf je priporočal, da naj se vsak tujec, tudi če se mudi le eno uro v Ljubljani, povzpne na Grad, to krasno razgledno točko. In Rado Murnik je v veseli noveli Matajev Matija popeljal svojega junaka na grajski stolp, od koder mu je razkazoval širni razgled: »Slika se vrsti ob sliki in v čudoviti, osvajajoči harmoniji se spajajo mnogoličnost in enovitost, ljubkost in veličastvo.« In v nedavno izišlem ličnem priročniku »Izbrani izleti« pravi Rud. Badjura, da je ta majhna višava tako poučno in zanimivo razgledišče, da v vsej naši domovini nima para.

Zdaj, ko se pričinja tudi pri nas doba gorskih žičnih vzpenjač, lahko s tem računamo, da bodo prej ali slej napravili zložno dvigalo tudi na naš Grad kot najlagotnejši pristop onim, ki se pomišljajo pešaćiti v breg. Nam starim gorohodcem pa ostane Grad še nadalje higiensko koristno sprehajališče in estetsko nadvse zadovoljivo razgledišče.

Leopold Stanek:

POD SLAPOM

✓
Prav tu, prav tu nekje
bi moral najti sled,
spomin iz mladih let,
zapisano ime.

Zaman. Le slap šumi:
»Ti iščeš svoj obraz,
kjer puščam komaj jaz
stoletne le sledi?«

Ing. Lev Pipan:

PO 20 LETIH SPET V DURMITORJU

(Nadaljevanje)

7. Nič posebnega, pa vendar lepo

obota. Vreme je bolj kislo. Včerajšnja ponesrečenca si ližeta rane, ostalim razen Kristi se pa tudi nič kaj ne da iz šotorov. Jaz bi na vsak način rad preizkusil svojo nogo, pa sva s Kristo dvignila vse ženske razen Marice, ki je bila dežurna. Ob desetih smo krenili skozi taborišče Beograjčanov ob Mlinskem potoku navzgor. Pot ob tem potoku je zelo slikovita. Divja igličasta šuma se spušča prav do vode. Narava in človek neusmiljeno gospodarita v njej. Poleg velikanov, ki nekateri še v polni moči, drugi že z vidnimi znamenji umiranja iztezajo zelene in suhe veje drug drugemu v objem, jih prav toliko ali več leži vse križem po tleh, da se ponekod le s težavo prebiješ naprej. Te mrličje je podrl s koreninami vred silovit vihar, ki rad obišče te kraje, ali pa žaga in sekira, da si je človek izrezal iz najlepšega debla en ali dva metra za napravo skodel. Morda bo sedaj, ko je ves ta svet pod varstvom uredbe o ljudskem parku, človeško uničevanje ponehalo.

Ob vodi se vrstijo »vodenice«, mlini in žage, primitivne, vendar s pečatom bistre iznajdljivosti domačina. Le dve, tri še obratujejo, prav toliko pa je opuščenih in v razpadanju. Življenje jim izpodrezuje modernejša tehnika.

Nekaj korakov od mesta, kjer se potok obrne od pota ostro na levo, te opozori tabla na odcep proti Zmijinjemu jezeru. Čas imamo, pa zavijemo čez drn in strn ob markaciji, ki je še za čuda dobro ohranjena. V pičlih desetih minutah stojiš na bregu podolgovatega jezera, ki leži skrito v gozdu, segajočem z vseh strani prav do bregov. Še v vodi vidiš debla, na površju in na dnu, kolikor je pač od tedaj, ko so omahnila. Jezerce je čudovito mirno, menda ga v varnem zavetju gozda vihar nikoli ne razburka. Na njegovem zahodnem koncu, nekaj korakov od brega, izvira izpod skale studenec, pravijo, eden najboljših na tem podnožju Durmitorja.

Hoteč si prihraniti pot nazaj do odcepa smo se s tega konca jezera usmerili kar brez poti skoz gozd proti markirani poti, ki drži po dolini dalje navzgor. Pa smo se kmalu pokesali. Tavalí smo po divje razbitem kraškem svetu; da je pot težavnejša, poskrbi še obilno podrto drevje. Prav oddahnili smo se, ko smo stopili spet na pot. A se je nismo dolgo veselili. Zgrešili smo ovinek, ko zavije pot levo navzgor v gozd, ker nas je zapeljala vabljava jasa, ki se vleče po dnu doline. Tako smo se morali spet prebijati skoz gozd — tu že bukov — pod stenami Crvene grede. Ko se gozd odpre, nas pozdravijo zvončki ovac-vodnic s Crijepuljne poljane. Spokojno leži ta valovita planina, obkrožena s severa z bukovim gozdom, pod pre-

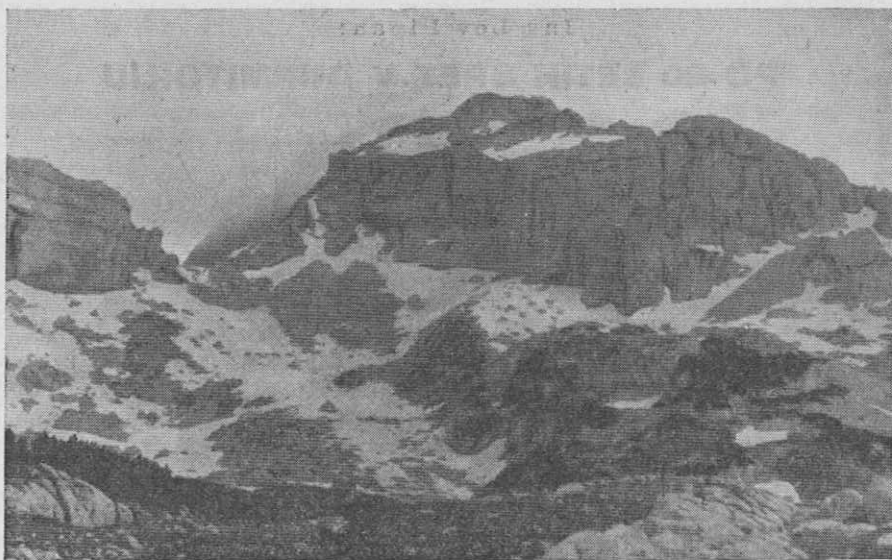

Foto ing. Pipan Lev
Sedlo Račvan in Bezimeni vrh iz Gornje Ališnice

visno oblikovano kopo na koncu grebena Kobilje glave in pragom, po katerem se strmo vzpenja pot na planine obeh Ališnic, Spodnje in Zgornje. Že pred vojno so bili stanovi na Crijepuljni poljani opuščeni, zdaj so postavili dva nova. Velike črede ovac ženejo vsako jutro uro, dve daleč na pasišča Spodnje Ališnice.

Po strmi ovčji stezi smo se vzpeli na melišča na jugovzhodni strani hrbta Kobilje glave in nato po strmi travi, kjer smo spet občudovali bujno floro, in lahki skali na greben. Silen veter nas je pozdravil na višini in zaganjal megle v kotline južno pod nami. Z razgledom ni bilo kaj prida in, ker je z vetrom tudi hlad prodiral skozi obleko, smo hiteli po grebenu naprej na vrh Rbatine (2400 m), kjer se snidejo trije grebeni: s severa ta, po katerem smo prišli mi, z vzhoda greben, ki pridrži sem z Oble glave, na jug proti sedlu Račvan pa se spušča na obe strani prepaden in slikovito nazobčan greben Djevojke.

Veter, ki je kar sapo jemal, nas je prisilil, da smo se z oblega in travnatega temena Rbatine kar hitro spustili po južnem pobočju proti Valovitemu dolu, nato pa prečkali strmo skrotje pod Djevojko na sedlo Račvan. Veličasten je pogled s te poti na razbite stene in greben od Bobotovega Kuka do Bezimenega vrha⁴. Zelo nas je imelo, da bi se z Račvana povzpeli še na Bezimeni vrh, pa je bila ura že pozna. Po snegu, melju in travi smo se spustili v dno obširne Zgornje Ališnice. Pred 20 leti so še bili tu čez poletje obljudeni pol kamniti,

⁴ Greben od Bobotovega Kuka preko Bezimenega vrha do konca Planinice se imenuje Sohe.

pol leseni stanovi, zdaj ni sledu o njih. Črede plašnih konj se same pasejo tod okoli.

Ne visok prag deli Spodnjo od Zgornje Ališnice. Globoko v kotlini čepi nekaj bornih stanov. Ob robu kotline smo se napotili proti naslednjemu pragu, po katerem se pot spusti na Crijepuljno poljano. Še gostega ovčjega mleka smo si tu vzeli v čutarice, nato pa se vrnili po stezi, po kateri smo se vzpenjali dopoldne — le brez »bližnjic« —, domov.

Noga je preizkušnja še kar dobro prestala. Res me je bolela, toda zdržal sem napor, ne da bi čutil poslabšanje.

8. Vsi v skale!

Nedeljsko jutro drugega dne je obetalo vse najboljše, zato smo si tudi mi zaželeli čim popolnejšega užitka. Gotovo je bilo vedno za plezanje navdušeni Zori na moč hudo, ko je morala kot dežurna ostati z Metko sama doma. Saj niti obeh ponesrečencev ni več zdržalo. Hrabro sta izjavila, da pojmeta spet plezat. Iva, ki jo je pred dnevi noga ovirala, da ni mogla z nami čez Savin Kuk in Šljeme, se je odločila, da opravi to pot kar sama. Fiki so zvečer ob sestavljanju programa dodelili Marico, da jo povede v steno Terzijinega Bogaza. Prvič se je Fika ločil od svojega dobrega tovariša Romana, prvič ga je doletelo, da bo moral sam iskati prehodov v neznani skali — in to z žensko! Preden je zvečer zaspal, je zapisal v dnevnik: »Prvič sam z žensko!«

V drugo navezo je vzel Roman Lojza II in Srečka čez severni raz Bandijerne, Neziru sta se pridružila Rudi in Berto, da se poskusijo s severno steno jugozahodnega vrha Šljemena. Z Lojzom in Kristo pa smo se namenili po grebenu Pleče z Male Previjske na srednji vrh Šljemena.

Hitro smo se dvigali še pred dopoldansko vročino skozi Lokvice. Naša in Nezirova trojica sta nad Lokvo zavili v strmo stransko dolino Bavane med Terzijinim Bogazom in Medjedom in se povzpeli na Veliko Previjo in dalje na Malo. Nezir se je s svojima tovarišema spustil od tod na snežišča pod Šljemenom, mi pa smo krenili po grebenu navzgor.

Dve težji mesti smo si obetali, ko smo si pred dnevi ogledovali ta greben z Medjeda. Prvo mesto smo kmalu dosegli. Pa je bilo kaj nedolžno. Ogromno okno, podobno prisojnikskemu, se je odpiralo proti jugozahodu. Tudi drugo mesto nam ni povzročalo težav. Kmalu smo uvideli, da Pleče ni izrazita plezalna smer, ampak bolj lepa, ponekod resda precej zračna nemarkirana planinska pot. Ob eni popoldne smo bili že na Šljemenu.

Ves čas vzpenjanja smo opazovali Nezirovo navezo, ki se je po prvi, nekaj težji tretjini znašla v razmeroma lahkem svetu in hitro napredovala. Tudi Roman in njegova dvojica tovarišev so se kot silhete pojavljali vse više in više po zobeh Bandijerinega grebena, vendar so napredovali počasneje.

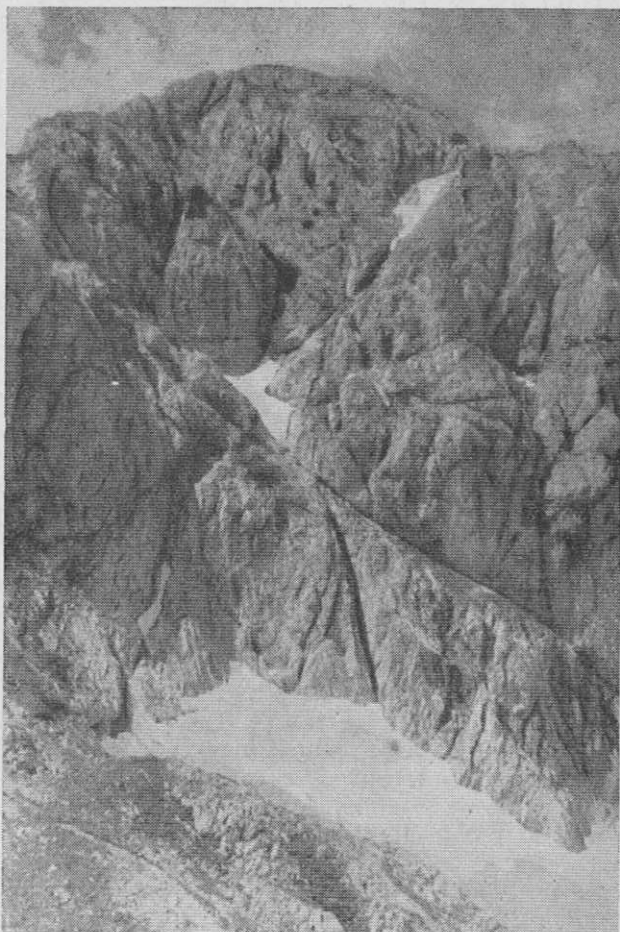

Foto ing. Pipan Lev
Severna stena Terzijinega Bogaza

Z našega vrha Šljemena smo stopili na onega, ki ga je napadal Nezir s svojimi. Kar nekam ob istem času smo bili na njem in se skupno napoliti naprej po grebenu na Bandijerno, Romanu naproti. Greben, ki smo se mu pred dnevi, ko smo bili tu gori z Beograjčani, izognili, le ni tako divji, kot smo sodili takrat na pogled. Vsa težka mesta se dajo na tej ali oni strani obiti, zato nismo imeli nobenega strahu, ko je naenkrat zadaj s Šljemena zaukala Iva. Najprej smo jo vodili kar s klicanjem, potem je pa pohitel ponjo Roman, ki se je s svojima tovarišema pojavil na vrhu Bandijerne malo prej kot mi.

Čas nas danes ni preganjal. Posedeli smo na vrhu in že drugič v nekaj dneh ogledovali ob krasnem vremenu planine in doline okrog nas. Množino »smo opazovali« moram vendarle nekoliko ome-

jiti: Lojze II tudi to pot ni zamudil ugodne prilike; zleknil se je v mehko travo in že spal. Če je to morda koga motilo, njega očitvidno ni, sodeč po blaženem miru, ki se je razlival po njegovem obrazu.

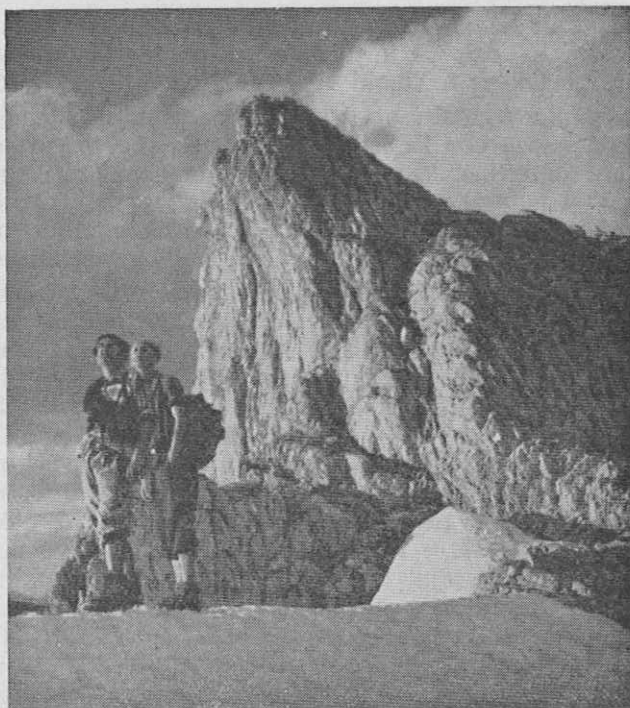
Za pot domov smo si izbrali stezo skoz samotno Veliko Karlico. Z že znanega sedlca pod Zubci smo se vzpeli spet na Malo Previjo. Med prečkanjem snežišč in melišč pod Šljemenom proti Mali Previji smo naleteli na manjši trop gamsov. Tako smo jih presenetili v tej zapuščeni divjini, da so bežali komaj 20 korakov mimo nas. Gams ni redkost v Durmitorju, vendar na velike trope nikoli nismo naleteli.

Ko smo se ob mraku vračali skoz taborišče Beograjčanov, smo opazili vrvenje, ki tudi za naše temperamentne tovariše ni bilo običajno. Nismo še utegnili povprašati, kaj se je zgodilo, že prihiti simpatični komandant Stole in nas povabi na proslavo obletnice vstaje črnogorskega ljudstva. Na vse so mislili beograjski tovariši, celo na koledar, medtem ko smo mi komaj še sledili dnevom v tednu. Ali pa jih je morda spomnil na ta znameniti dan logar, ponosni Črnogorec? Seveda smo po večerji radi prišli. Bila je res prisrčna slovesnost. V zraku je viselo nekaj, kar je povzdigovalo razpoloženje. Od časa do časa je odjeknil v temno noč strel iz logarjeve puške in se v stoterih odmevih odbijal od sten Medjeda in okoliških vršacev. Pozno v noč so se okrog tabornega ognja, ki je nocoj gorel kot pravi kres, razlegale pesmi, zdaj črnogorske, zdaj srbske pa dalmatinske in seveda zelo pogosto slovenske vmes.

Še pred večerjo smo za prihodnja dva dneva, ponedeljek in torek, napravili takle načrt: Nezir in Rudi gresta drugi dan plezat v Savin Kuk in se proti večeru vrneta, v torek pa ostaneta v taborišču. Lojze in Roman ter Zora in Berto bi šli v dveh navezah v Šljeme in Bandijerno, od tam pa v Škrke, kamor bi skozi Ališnice prišli do večera ostali člani odprave in prinesli s seboj najpotrebnejše za prenočevanje in hrano. V torek bi se nato plezalci podali v ostenja, ki obkrožajo ta centralni okrešelj durmitorske gmote, ostali pa se povzpeli po položnejših poteh na ta ali oni vrh. Proti večeru v torek bi se spet vsi vrnili v taborišče.

9. Plezanje v dežju

Nič kaj se ni mudilo trem plezalskim navezam zjutraj. Nekam leno so se odpravljali. Odhajali so v dvoje in posamič, da niti vedeli nismo, kdaj so se zgubili iz taborišča. Pa se sredi dopoldneva vrne Berto — sam. Kaj je? Kaj je z Zoro, nas je stisnilo pri srcu. Pa le za hip. Hudomušni nasmešek na Bertovem licu je izdajal, da je za bregom spet katera Zorina. Kmalu smo zvedeli. Neučakana Zora ni prenesla flegmatičnega odpravljanja svojega tovariša Berta, pograbila je vrv in železje in odšla počasi naprej, računajoč: dolgokraki Berto me bo že dohitel. Vendar je v svojem računu napravila malo napako: namesto proti Lokvicam je nedaleč nad taboriščem zavila levo in se znašla pod Medjedom v Veliki Karlici. Seveda jo je Berto

Djevojka s sedla Račvan

Foto Lah Iva

z vsem proviantom na hrbtu zaman lovil po Lokvicah. Tako jo je primahal nazaj v taborišče, menda nič kaj preveč žalosten, saj so začeli nebo preprezati sumljivi oblaki.

Vse je kazalo na dež, ko se odpravi po kosilu prva skupina — Krista, Marica in jaz — proti Škrkam. Pri Beograjčanih dobimo šotorska krila in — prve kaplje. Kaj napraviti? Če gremo v takem dežju, kot se je obetal, naprej, bomo mokri do kože, kljub vsem varovalom, ki so nas ogrinjala. Če pa opustimo pot, utegne čez čas dež ponehati, tovariši iz sten se bodo podali v Škrke in jih našli prazne. Težka jim bo noč. Torej naprej! Lilo je v kratkih presledkih tako močno, da smo raje vsakokrat stopili pod drevje. Nismo še bili pri odcepu na Zmijinjne jezero, vedrili smo pa že štiri ali petkrat. Spričo tega smo končno le uvideli, da je najpametneje, da se vrnemo. Bali smo se, da bo še druga skupina odšla za nami v dež, in pa upali, da bodo plezalci tudi trezno presodili položaj in se vrnili v taborišče. Tišči »kaj pa, če krenejo v Škrke?« se nam je zdel vse manj in manj verjeten: Lojz je vendar trezen mož!

Vrnivši se v taborišče smo našli drugo skupino lepo v šotorih. V tak dež naj hodijo drugi norci, so si mislili. Prav so imeli.

Ko smo še mi polegli, nas je začelo skrbeti, kako je z našimi plezalci. Nezir in Rudi sta obljubila, da se na vsak način vrneta do štirih popoldne. Ura je že pet, skrb narašča. Savin Kuk, kamor sta se namenila, je že ob suhem vremenu zelo krušljiv — odlika durmitorskih sten nasploh —, ob takem dežju pa je nevarnost západnega kamenja še dosti večja. Šesto uro smo določili za mejnik: če se ne vrneta, nas gre nekaj na poizvedovanje.

Dež je ponehal, z vzhoda se je vse bolj in bolj večalo večerno sinje okno. Kar zaslišimo znani klic in že se prikažeta izza drevja Nezir in Rudi. Za pol skale se je pri priči olajšalo srce. Večji del ostale polovice pa je še odpadel, ko sta povedala, da se je Zora pridružila Lojzu in Romanu. Dohitela sta jo v Veliki Karlici, v tem zagledala na Previji Lojza in Romana in na daljavo so se spora-zumeli, da gre Zora z onima na Previji. V Lojzovo trezno preudarnost smo lahko zaupali. Ne zaman. Uro za prvo dvojico so se vrnili še ti trije. To je bilo pripovedovanja!

Lojzova skupina je imela do severne stene Šljemena toliko daleč, da še ni prišla do najtežjih mest v steni, ko se je začelo slabo vreme. Preždeli so pod previsom do dveh popoldne in ko so sprevideli, da tega dne ob takih okoliščinah nima smisla poskušati doseči vrh, so se spustili nazaj pod steno. Domov se niso vrnili kar naravnost skozi Lokvice, ampak preko Čvorovega Bogaza, da vsaj nekaj opravijo ta dan. Glede dežja so bili pa mnenja, da si tako lahko samo do kože moker.

Bolj dramatično borbo sta imela Nezir in Rudi. Hitro sta bila pod steno Savinega Kuka, saj do Velike Karlice ni daleč. Nezir je izbral smer po krušljivem žlebu, ki se je pod vrhom končaval v previsih. »Bo že kako tam gori« — in sta se pognala v skale. Naporna je takale pleža po tako zelo krušljivi skali, zlasti za prvega. Vse mišice morajo biti stalno pripravljene. Skupaj so prišli na vrh žleba — plezalca in dež. Nezira je zaskrbelo. Kako dalje? Okoliščine so priganjale k dejanju.

Varovan od Rudija se je lotil previsa. Ko bi le ne bil pustil že toliko energije doli v krušljivem žlebu! Visel je v previsu in zaman skušal zbrati toliko moči, da bi se potegnil čez.

Po steni so začeli polzeti potočki, sprva drobni, nato vse obilnejši. Dopolnjevali so kar temeljito namakalno delo očeta dežja. Vsemu se je pridružila še megla. Toliko je še utegnil ugotoviti, da je iznad previsa svet najbrž lažji, potem je od obeh še možnih variant — spustiti se prostovoljno nazaj ali omahnuti — izbral vsekakor pametnejšo.

Ko je Rudi zaslišal Nezirov predlog: »Poskusi ti prek!« pač ni vedel boljšega odgovora kot: »Če ti nisi uspel, kako naj jaz!?!« Nikoli še ni plezal kot prvi in zdaj kar takle siten previs! V rokah je sicer nič koliko sile, saj so vajene težkega dela v tovarni, toda... Povrh je še postava za glavo manjša od Nezirove. Morda se je za hip utrnjila misel: kaj pa po žlebu nazaj? Pa je menda prav tako hitro ugasnila. Brrr!

Foto ing. Pipan Lev
Bobotov Kuk in Bezimeni vrh s Šljemena

Hladnokrvno in premišljeno se je Rudi lotil naloge. Prekratko postavo mu je podaljšala najprej Nezirova rama, potem še glava. Ostalo so opravile močne roke. Na srečo je skala na tem mestu trdna in zanesljiva. Naprej ni bilo preglavic razen dežja in megle.

Med pripovedovanjem so se oblaki vse bolj in bolj umikali na zahod, zamolkla večerna modrina je odločno zmagovala. Preden smo legli k počitku — seveda smo bili, kot vsak večer, spet v gostéh pri simpatičnih tovariših iz Beograda —, smo že slutili, da bo drugi dan spet eden tistih lepih, kot smo jih že nekaj imeli. Na hitro smo se zato še pomenili o načrtu za drugi dan. Ker se je naše bivanje v Durmitorju naglo bližalo koncu, je hotel vsakdo preostali čas kar najbolj koristno izrabiti. Lojze in Roman sta na vsak način hotela spet v severno steno Šljemena. Jezilo ju je, da so se morali danes umakniti. Fika in Srečko sta se namenila v severovzhodno steno Bobotovega Kuka iz Valovitega dola, Nezir in Rudi pa v jugozahodni raz Terzijinega Bogaza.

V meni je zmagala želja, da obiščem še kraje, kjer sem preživel tiste nepozabne dni pred 20 leti. Do sedaj smo se podili le po jugovzhodnem predelu Durmitorja, pred leti prehojene kraje, z izjemo Ališnice, sem gledal le od daleč. Povprašal sem, kdo bi šel z menoj, in pripomnil, da bo tura dolga, jako dolga, daljša kot katerakoli do sedaj. No, pa se dolge poti ni nihče ustrašil, saj smo imeli treninga več kot dovolj. Moja noga se je tudi trmastemu lastniku že toliko vdala, da sem si jo upal vzeti s seboj tudi na tako dolgo hojo. Javili so se Krista, Iva in Marica od žensk, pa Lojze II in Berto. Šest nas bo torej; kar precej za takle pohod. (Konec prihodnjič)

OSNOVNE PRVINE V ALPSKEM SMUČANJU

d prvih začetkov alpskega smučanja je razvoj smuške tehnike dosegel že tako višino, da imamo danes jasen pregled nad osnovnimi prvinami smučanja. Zaradi silnega razvoja smučarskih šol v Alpah in iskanja vedno novih poti v metodiki pouka so se šole izkristalizirale in osvojile vse glavne osnovne prvine, ki tvorijo danes v smučanju, in to predvsem alpskem smučanju, harmonično zaključeno celoto.

Kako je šel ta razvoj vzporedno z najprirodnejšo dinamiko smučanja, je posebno razvidno iz analogije (ali iz nasprotij) med vzponom in smukom, ki tvorita vsak zase nepogrešljiv del alpske smuške tehnike.

Če te osnovne prvine razvijemo iz dveh najelementarnejših vrst gibanja, primarno iz smučarskega koraka in sekundarno iz smuka s tem, da nanizamo na nju vse prvine, ki so osnovnega pomena za alpsko smuško tehniko v vzponu in smuku, dobimo pri smuku vse tiste vrste gibanja, ki so važne kot uvod tako v pluzno kot v paralelno tehniko.

Cilj tega spisa je, prikazati predvsem prirodno povezanost vzpona in smuka po najbolj značilnih oblikah gibanja. Zato se bom omejil predvsem na tista svojstva, ki so v obeh primerih analogna. Ne bom pa pri vzponu obravnaval delo palic, ker je opora na palice važna pri vseh korakih vzpona, pri vseh smukih pa odpade.

1.

Turni korak. Kot prvi element smučarskega gibanja je (smučarski) turni korak v ravnini. Ta korak je značilno gibanje smučarja v ravnini, ker je brez vpliva gravitacije ter se je zato razvil iz najprirodnejšega človeškega gibanja, ki je prilagojeno drsenju smučī v snegu. Razen v ravnini pa ta korak uporabimo tudi na nagnjenem svetu, naravnost v breg, navzgor v nasprotni smeri vpadnice, vse do določene naklonine, ki je odvisna od kakovosti snega in pa od opreme.

Smuk. Turnemu koraku naravnost navzgor odgovarja smuk naravnost navzdol v smeri vpadnice kot najprirodnejši in najhitrejši način spuščanja navzdol. Nasprotno od koraka navzgor pa se to gibanje prične v strmini in ker je pod vplivom gravitacije, se v ravnini prej ali slej konča.

Turni korak izvajamo neovirano v ravnini pri nagnjenosti 0° do največje možne hitrosti; vedno bolj nagnjen svet hitrost zavira, korak ustavlja in končno gibanje v nasprotni smeri vpadnice navzgor, naravnost v breg onemogoči. Analogno pa izvedemo najhitrejši smuk skoro od 90° (nekaj metrov kratki smuki preko zameotov do nagnjenosti 70° , vedno bolj raven svet nam smuk zavira in

popolna ravnina nam končno gibanje v smuku onemogoči. Kot je gibanje v smuku najkrajša pot za čim hitrejšo zmago nad višinsko razliko in obenem gibanje smučarja z največjo možno hitrostjo — se je turni (smučarski) korak kot analogen lik v ravnini razvil v diagonalni korak, ki je izmed vseh hitrostnih korakov najhitrejši za čim uspešnejšo zmago nad daljavo. Kakor dosežemo z diagonalnim korakom največjo možno hitrost na malo nagnjenem svetu v smeri vpadnice navzdol, tako ta nagnjeni svet v istem razmerju zavira smuk, s katerim smo pridrseli preko ravnine v nasprotno strmino.

2.

Polraznožni korak. V bolj nagnjenem svetu, ko vzpona ne moremo več nadaljevati s turnim korakom naravnost navzgor, nadaljujemo vzpon s polraznožnim korakom. Pri tem koraku obdržimo eno smučko v smeri gibanja naravnost navzgor, drugo pa s konico odklonimo od vpadnice. Medtem ko je smučka v smeri gibanja enako obremenjena po celi ploskvi, pa se pri odklonjeni smučki opiramo predvsem na njen notranji rob. Vzpon je zaradi tega počasnejši od turnega koraka in ga primerno terenu izvedemo na obe strani.

Plužna opora. Polraznožnemu koraku navzgor odgovarja navzdol v smeri vpadnice plužna opora. Bolj obremenjena smučka v smeri gibanja drsi normalno in drži smer, druga manj obremenjena pa je odklonjena z zadnjim koncem v polplug ter rahlo nagnjena na notranji rob drsi po snegu, zato zavira smuk in gibanje navzdol je počasnejše.

Pri obeh likih ima ena smučka (drsi v smeri gibanja) smer gibanja, druga pa je iz te smeri odklonjena, bodisi s krivino pri vzponu ali z zadnjim koncem pri smuku. V obeh primerih je odklonjena smučka nagnjena na notranji rob. Čim večja odprtina smučki pri vzponu in smuku zmanjšuje hitrost gibanja. V obeh primerih je vpadnica simetrala dveh možnih likov.

3.

Raznožni korak. Iz obeh polraznožnih korakov sestavimo v bolj strmem terenu en sam raznožni korak. Strmina terena ne dovoljuje več, da bi ena smučka obdržala smer gibanja, zato odklonimo iz te smeri, t. j. od vpadnice krivini obeh smučk ter se opiramo na notranje robove obeh smučk. Ta lik je zato skoro simetričen (premaknjeno simetričen), njegova simetrala pa je vpadnica, po kateri se vzpenjamo naravnost navzgor.

Plug. Raznožnemu koraku naravnost navzgor odgovarja v smeri vpadnice plug, ki je sestavljen iz obeh plužnih opor. Obe smučki sta z zadnjimi konci odklonjeni od smeri gibanja, sta enako obremenjeni in rahlo nagnjeni na notranje robove. Odpor snega je še enkrat večji kot pri plužni opori, ta odpor pa še povečujemo z večjo odprtino smučki in ostrejšim robljenjem, ki privede do popolne ustavitve.

✓ Analogija osnovnih prvin vzpona in smuka

Turni korak

Polraznožni korak

Raznožni korak

Prečno postopni korak

Poševno postopni korak

Poševni raznožni korak

Prečni polraznožni korak

Turni korak vključih

1.

2.

3.

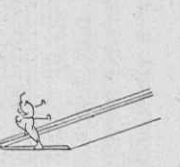
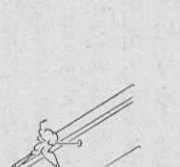
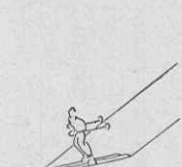
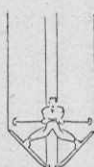
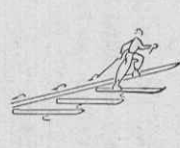
4.

5.

6.

7.

8.

Smuk

Plužna opora

Plug

Prečno drsenje

Poševno drsenje

Poševni plug

Plužna opora prečno

Prečni smuk

Pri obeh likih sta obe smuči odklonjeni od vpadnice, ki je smer gibanja, pri vzponu s konicami, pri smuku z zadnjimi konci smuči. V obeh primerih sta smuči nagnjeni na notranje robove. Simetrala obeh likov je vpadnica.

4.

Prečno postopni korak. Pri veliki strmini, kjer smo prisiljeni dvigati se naravnost navzgor in nam to z raznožnim korakom ni več mogoče, se poslužujemo prečno postopnega koraka. Pri tem koraku preprečimo vsako spodsavanje nazaj s popolnim odklonom smuči od vpadnice t. j. pravokotno na njo do horizontale. Ker je tak odklon možen samo s paralelnimi smučmi, sta obremenjena gornja robova smuči in dvigamo se postopoma bočno.

Prečno drsenje. Prečno postopnemu koraku odgovarja v smeri vpadnice prečno drsenje. Smuči so paralelne v horizontali, spodnja smučka je bolj obremenjena od zgornje, ki je po naravnem stavu prečno v strmini pomaknjena naprej. Smuči so obremenjene predvsem na zgornjih robovih. Če v tem stavu robovom popustimo in nagnemo drsne ploskve po bregu navzdol, drsimo v smeri vpadnice. Ker deluje snežni odpor na mnogo večjo projekcijo dolžine smuči na pravokotnico k smeri gibanja (horizontalo) kot pri plugu, je pri istem robljenju gibanje tu počasnejše. Hitrost spuščanja navzdol zmanjšujemo z vse močnejšim robljenjem, kar lahko pri primernem snegu in naklonini izvedemo do popolne ustavitve.

Pri obeh likih sta smuči paralelni v horizontali ter pravokotni na smer gibanja v vpadnici. Zato je v obeh primerih značilno bočno gibanje z eno smučko pomaknjeno naprej. Pri obeh likih je vpadnica simetrala dveh možnih likov.

5.

Poševno postopni korak. Pri večjih strminah, kjer nismo prisiljeni, da se dvigamo naravnost navzgor, uporabljamo poševno postopni korak. Pri tem koraku smuči obdrže paralelnost, pač pa že več ali manj odstopajo od horizontale. Dvigamo se poševno navzgor postopoma kot pri prečno postopnem koraku; in ravno tako kot pri tem so obremenjeni zgornji robovi smuči. Medtem ko pri prečno postopnem koraku pridobivamo v glavnem na višini in pri vsaki stopnji priložimo spodnjo smučko za zgornjo, potisnemo pri poševno postopnem koraku smuči izmenoma naprej in se s tem že približujemo turnemu koraku. Razen na višini pridobivamo s tem korakom izdatno na daljavi.

(Se nadaljuje)

Janko Blažej:

PO GORSKEM SVETU ZDRUŽENEGA KRALJESTVA

(Anglije, Walesa in Škotske)

(Nadaljevanje)

Malham

Naslednje dni sem ostal v Leedsu ter sem večino dneva prebil v univerzitetni knjižnici. Univerzitetno poslopje je bilo dograjeno tik pred vojno in je eno najmodernejših v Veliki Britaniji. Visok stolp iz rezanega belega kamna še ni počrnel in se ponosno dviga iznad streh, kjer kraljuje nad vso univerzitetno četrtjo.

Čez nekaj dni sem imel svoje prvo predavanje. Najprej so predvajali dva ozkotračna filma, ki so ju posneli člani ITT-ja leta 1951 na turi po Julijskih Alpah. V filmu sem nastopal kot pravi zvezdnik in zgodilo se mi je, da so me sredi vrveža polmilijonskega mesta po profilu prepoznali ljudje in me odpeljali na kosilo prav takrat, ko sem se nameraval »zaplezati«. Po filmih sem pokazal lepe barvaste diapozitive, ki so ljudi navdušili nad lepotami naše zemlje. Po vsakem predavanju sem moral odgovarjati na najrazličnejša vprašanja, od vremena pa do najzapletenejših gospodarskih in političnih problemov. Dobil sem tudi vrsto povabil in tako sem naslednji večer prebil v skoraj praznem gledališču, kjer so predvajali neko moderno ameriško dramo, ki pa je mene kot tudi vse ostale gledalce izredno navdušila.

Za week-end sem bil gost skupine ITT-ja v Leedsu na izletu v Malham, ki so ga organizirali prav zaradi mene. To je bila tipična angleška tura in jo bom zato malo podrobneje opisal. V soboto zjutraj sem se odpeljal iz Leedsa z enonadstropnim avtobusom in s spremljevalcem sva kakih trikrat prestopila. Vožnja je trajala več kot tri ure. V malem mestu Skipton smo se sešli z ostalo skupino in smo skupaj kosili. Po obedu smo se podali na pot. Čim smo prišli iz mesta, smo zavili na travnik in poslej smo do večera hodili po samih travnikih in preko manjših vzpetin. Seveda smo ubirali že izhrojene steze in smo za seboj skrbno zapirali vse lese. Nekajkrat smo prečili tudi asfaltirano cesto in dobil sem vtis, da se cest skrbno izogibamo.

Proti večeru smo se približali vasi Malham ter prišli do zelo znane soteske Gordale Scare. Svet sestoji tu iz apnenca in Gordale Scare je velikanska soteska, v katero si je v stoletjih voda zajedla svojo pot. Na obeh straneh se dvigajo sto metrov visoke, večinoma previsne stene; pot drži ob vodi na vrh in dalje k zavetišču. Soteska

naredi na obiskovalca zelo močan vtis, posebno še, ko naleti na takšne prepade sredi nižinskega sveta. Gordale Scare je v Angliji zelo znan, še skoro bolj pa slika te soteske, ki jo je ob prelomu 18. stoletja narisal slikar James Ward in ki sem jo videl tri tedne kasneje v znani Tate Gallery v Londonu.

Seveda me je najprej mikalo, če je že kdo kdaj preplezal ta ostenja, ki so na prvi pogled res previsna in odbijajoča. Zvedel sem, da tega še nihče ni poizkušal in da so te stene nepreplezljive. Taka izjava vedno učinkuje na bojaželjnost pravega alpinista, kot bi ognju prilizil bencina. Takoj sem z večjim očesom poiskal nekaj počni in zareze, ki presekajo previsne partije in preko katerih bi si prav gotovo upal priti s primernim številom klinov, lesenih zagozd in pomožnih vrvic. Saj je za tako plezanje dovolj, da ima plezalec zadostno moč v mišicah in da dodobra obvlada finesse plezalne tehnike. V tako kratkih počeh si plezalec pač lahko dovoli precej več kot v visoki, izpostavljeni ali pa celo še orientacijsko komplicirani steni.

Za Angleže so bile te stene nepreplezljive, ker angleški alpinisti v svojih gorah sploh ne uporabljajo klinov. Anglija je klasična dežela športa in njihova športna morala je še dandanes precej tenkočutna. Uporabo klinov štejejo za dejanje, ki ni »fair«. Tudi ko sem jim dejal, da bi rad tam s klini preplezal kako poč, sploh niso tega občutili kot kako konkurenco in niso niti najmanj reagirali. Angleška športna mentaliteta je pač precej drugačna od naše, oziroma od mentalitete na kontinentu sploh in ne bi mogel reči, da je slabša. Ko sem se vrnil v domovino, je nek znan alpinist na vsak način hotel zvedeti od mene, kateri evropski narod štejejo Angleži, da vodi alpinistiko v Evropi. Kar nisem ga mogel prepričati, da se Angleži s takimi »problemi« sploh ne pečajo.

In vendar so prav alpinisti tega starokopitnega in konzervativnega naroda lani vsaj kot kolektiv osvojili Mount Everest, ki je konec koncev le najvišja in najdalj oblegana gora sveta. Pred dobrim stoletjem so odkrili in dolgo časa kot edini narod osvajali visoke alpske vrhove. V primeri z njimi smo mi malenkostni in jim nismo moralno niti materialno kos. Kdaj se bo ena naša republiška odprava vrnila iz inozemstva, ne da bi se udeleženci med seboj sprli? Čim se pri nas prične samo govoriti o kakih odpravi, se oglasi vse polno užaljenih veličin in stara nasprotja vzplamte znova z vso srditostjo.

Naslednji dan smo romali dalje in izpod ogromnega odloma je izvirala lepa in čista rečica Aire. Skoro bi ne mogel verjeti, da je to ista voda kot tista umazana luža, ki se leno vleče skozi Bradford in Leeds, vsa rjava, sluzasta in mastna od raznih industrijskih odpadkov. Z velikim ponosom so mi spremljevalci razkazovali suho strugo, kjer je še pred stoletji tekla Aire, dokler ni poniknila, nekaj kraških jam in mesto, kjer ponikne odtok jezera Malham Tarn. Bolj kot vsi ti kraški pojavi me je zanimalo črno in razpenjeno Malhamsko jezero.

Kintail — vrh v Škotskem višavju

Zopet smo bili ves dan na nogah. Hodili smo po stari, travnati in ograjeni rimski cesti preko nekega grebena in nato dalje ob neki reki do vasice, kjer so se po cesti skoraj nepretrgoma podili mimo izletniki na kolesih. Na travnati cesti smo srečevali motocikliste, ki so potrpežljivo ustavljali vozila in odpirali in zapirali lese na cesti, dokler se niso ustavili in prebili kako urico ležeč v travi ob cesti.

Anglija je industrijska in prenaseljena dežela. Naravnih lepote in nepokvarjene narave je ostalo malo. Zato Angleži te ostanke skrbno čuvajo in vanje beže iz mest ob vsaki priložnosti. Prav ganljivo je bilo videti, kako so moje spremljevalke — bile so po večini starejše in neporočene ženske — pobirale odpadke in ostanke papirja ter jih sežigale ali skrivale pod bližnje kamenje. Nekaj rož v vaškem vrtu je bilo predmet njihovega zanimanja in občudovanja vsaj za pol ure.

Zvečer smo zopet zlezli v avtobus in polagoma se je družba na različnih postajah zmanjšala. Jaz sem moral spet prestopati in bila je že trda tema, ko sem prišel domov. Ko sem zlezal v posteljo, sem razmišljal o tem, kako je bila vsa družba danes s turo in z vremenom nadvse zadovoljna. Kako drugače je vse to v naših gorah! Kljub njihovem visokemu življenjskemu standardu, odličnim cestam in udobnim vozilom sem začutil do Angležev nekaj kakor usmiljenje.

Na Škotskem

Škotske gore sem poznal iz literature, preden sem odpotoval v Britanijo. Celo pisal sem nekaj o njih v Vestniku. Zato sem si zelo želel obiskati gorski svet Škotske. Toda Škotska leži daleč, prav na severu Britanskega otočja in ko se mi je končno obetalo, da le pridem blizu gora, je bil uspeh še vedno le polovičen — v Glasgowu sem ostal le tri dni.

Po petih urah vožnje — vlak se je med potjo ustavil le tri- ali štirikrat — sem ob petih popoldne izstopil v Glasgowu. Spremljevalca sem spoznal po znački ITT in kmalu sva se, sedeč v prvem nadstropju tramvaja, v polževem tempu pomikala po ulicah vele-mesta. Ozke ulice so že dolgo pretesne za promet; okorni in zastareli tramvaji še povečujejo zastoj. Včasih človeka kar pograbi, da bi izstopil in peš prej prišel na cilj, ko že tretjič čaka po pet minut na križišču na zelen prometni signal, a tramvaj spet zavije v mirnejšo ulico in poveča brzino.

Ko sva s spremljevalcem delala načrt za prihodnje dni, so se mi izgledi še zmanjšali. Predavanje naslednji dan mi je še te tri dni razsekalo na dvoje. Poleg tega nihče ni utegnil iti z mano, ker sem prišel prav sredi tedna, ko so bili vsi v službi. Vendar še nisem vrgel puške v koruzo. Sklenil sem, da naslednji dan sam odidem v gore, čeprav sem imel ob sedmih zvečer že napovedano predavanje.

Zjutraj so me spravili na vlak in po dveh urah vožnje sem izstopil kakih sedemdeset kilometrov severno od Glasgowa v majhnem kraju Arrocharju. Zadnji del vožnje je bil čudovit; dobro uro sem se vozil nekaj desetm metrov nad ozkim zalivom, imenovanim Loch Long. Škotska obala je izredno razčlenjena in zalivi segajo — podobni norveškimi fjordom — daleč v notranjost dežele. Loch Long je na primer vsaj štirideset kilometrov dolg, a enakomerno le pičlih deset kilometrov širok. Po temnomodri gladini zaliva so čolni rezali bele črte; v majhnem pristanišču je bilo zasidranih nekaj ogromnih vojnih ladij.

Čas je bil dragocen in kar stekel sem s kolodvora proti goram. Bil sem vznemirjen in odločen, da na vsak način pridem na vrh. Vso smer vzpona sem določil že iz vlaka. V poštev sta prišla le dva vrhova: 2891 čevljev visoki Cobbler in njegov nekaj višji, a precej bolj krotki sosed Beinn Narnein. Odločil sem se za višji vrh.

Kot vidite, višine teh vrhov niso nič posebnega; pri nas imamo precej takih vrhov. Toda moja pot se je pričela tik ob morski gladini in tisoč metrov absolutne višine je tudi nekaj. To sem moral kmalu tudi sam spoznati. Računal sem, da bom v uri in pol že na vrhu, a sem bili šele sredi pobočja in nad mano se je pričlenjal skalnat greben, imenovan Cruach nam Miseag. Za tem grebenom so bile velike kotanje, polne novega snega, v katerega sem se vdiral do kolen in se precej premočil. Za temi kotanjami pa se je dvigala pregrada iz granita. Prvič sem plezal v granitu in to me je tako navdušilo, da bi me gore kmalu zopet, kakor že večkrat ob podobni

zaletavosti, ujele v past. Odvreči sem moral svojo popotno palico in po vseh pravih plezalne tehnike prelisičiti previsek, da sem mogel zopet dalje. Seveda bi bil lahko poiskal lažji prehod levo ali desno, toda tega običajno ne poskušam, dokler nisem izkoristil vseh možnosti pred sabo.

(Se nadaljuje)

Vlado Fajgelj:

OD OJSTRICE DO BOSKOVCA

(Konec)

5. Golte

Od koč na Romi pod Smrekovcem ni več daleč do Golt, ali po turistično Mozirske planine. Pot do tja drži preko grebena Črnega in Vranjega vrha, ki sta iz mehkejšega groha. Zato sta bolj znižana in priostrena, planine pa se stiskajo v gozdovih na pobočju. Na koncu se greben strmo konča v sedlu Kal (1325 m), kjer se stikajo poti iz Ljubnega in Šoštanja. Tu je jasno izražena geološka meja med zelenim grohom — »rženim kamnom« in »kuglastim« apnencem, po katerem se strmo dvigamo na planoto. Vedno bolj se nam širi obzorje, zlasti na severno stran, kjer lahko dobro pregledamo prehojeno pot. Pod glavnim grebenom Komna vidimo celo vrsto samotnih kmetij, od katerih ima vsaka v gozdu nad seboj svojo planino. To so »požarne« planine — »živina se pase na požarjih« t. j. požganem gozdu. Ta najprimitivnejša oblika gospodarenja se je tam ohranila zato, ker gozd in grmovje na tamkajšnji rodovitni podlagi hitro raste. Približno vsakih pet let en del požgo in zasejejo rž, ki zelo dobro obrodi. Naslednja leta pa pasejo na novem pašniku. Ta oblika je omejena le na grohova tla. Nekoliko podobna oblika je »belenje« na Šmihelskih planinah (Golte), kjer smreke olupijo (obelijo) in z odpadlo škorjo pognojijo novo nastali pašnik.

Pot se enakomerno dviga proti robu apniške planote, za katero veljajo podobne zakonitosti kot za Dleskovško planoto: kras, suhe struge, vrtače, pomanjkanje vode in velike, običajno najlepše skupne planine. Pol ure strmega hoda rabimo do roba planote, preko katerega se prevalimo v največjo suho strugo, ki vso planoto razdeli v dva dela. Tu so Zagradiške stale, del velike Hleviške planine, kjer se pase dvaintrideset volov. Steza drži pod kočo po dnu struge ob številnih vrtačah, mimo velikega brezna Ledenice in manjših kraških vdolbin. Preko izrazitega roba se struga prevali v veliko vrtačo, ki ima že poteze uvala, s številnimi zapuščenimi kočami in hlevi. Tu smo na Kebrovem stanu — drugem središču Hleviške planine, ki zajema večino jugozapadne polovice planote. V tem delu se pase sedeminštirideset volov in trinajst konj iz Radegunde. Poleg tega je raztreseno po vsej planini dve sto ovac — brez nadzorstva. Še danes vedo povedati pastirji, kako se je nekoč paslo tukaj do dve sto volov in sedem sto ovc. Tedaj je imel še vsak lastnik svojo tropo ovac, goveda pa so vedno pasli skupno. S propadom ovac propadajo tudi številne koč. Planina ima srenjsko ureditev, ki je poleg servitutne najstarejša oblika ureditve skupne planine s pašniškim odborom pod vodstvom načelnika. Planina je razdeljena na deleže po tem, koliko so upravičenci prispevali pri odkupu zemljišča ob agrarni reformi leta 1868. Razdeljena je na štiriintrideset delov. En del (dvanajst johov) prepase dve do tri glave goveje živine ali dvajset ovac. V tem razmerju pošiljajo kmetje živino na praktično nerazdeljeno skupno planino. Vsako leto je določen eden izmed upravičencev za stanarja, ki skrbi za pravilno poslovanje na planini in hrani pastirja vse leto. Kdor ima več deležev in s tem več živine, pride večkrat na vrsto za stanarja. Zanimivo je, da vedo že za petnajst let naprej, kdo pride na vrsto.

Od Kebrovega stana proti severozapadu mimo Gostiških Lok, kjer je nekaj zapuščenih koč, ki še pripadajo k Hleviški planini, pridemo do ljubenske zadružne planine Terske stale (1440 m, ali tudi Stare stane imenovane) z veliko novo kočjo. Tu najdemo šestdeset goved in dvanajst konj iz Radmirja, Ljubnega in Podtera. Planina je zelo lepa, s krasnim razgledom na Savinjske Alpe in vse obravnavano področje. Proti jugozapadu pridemo do privatne Medvedjaške planine (1525 m) pod znanim vrhom Medvedjakom, ki je priljubljena razgledna točka številnih izletnikov. Od tod se lahko razgledamo po vsej prelepi Savinjski dolini od Celja do Ojstrice, na severu do Pohorja in na jugu do prijaznih Zasavskih hribov.

Z Medvedjaka se spustimo v suho strugo Trnave in preko nje proti severovzhodu do Mozirske kočje (1335 m). Severovzhodno od nje se dviga bolj ohranjena planota Šmihelskih planin. Tudi to je bila nekoč skupna planina, ki pa je kmalu po odkupu 1866. leta — bila tudi dejansko razdeljena. Zaradi pomanjkanja delovne sile in slabega gospodarjenja so nekatere povsem zarasle z gozdom, ki tu zelo hitro raste. Poleg takšnih najdemo nekaj lepše urejenih kot so Verbučka, Rastočka, Potočka, Pleška in Konečka. Razen Verbučke so danes vse brez pastirja. Živino nadzorujejo domači otroci, saj do planine ni daleč. Prav prijetni so sprehodi po teh planinah, od koder se lepo vidi na zelene šmihelske griče, med katerimi se stiskajo raztresene kmetije.

Na Mozirskih planinah dobro vidimo škodljivost deljenja in drobljenja skupnih pašnikov. Morda bolj kot kjer koli drugje se kažejo tukaj prednosti skupnih bodisi zadružnih ali srenjskih planin.

Tako smo prehodili celotno področje nekdanje Savinjske podružnice SPD ali današnjega PD Celje. Ali ni področje zanimivo s prirodnega in kulturnega stališča? Del slovenske zemlje je, ki je vsa kot en sam park, poln lepote in zanimivosti za tistega, ki hoče in ume čitati nemo knjigo prirode, ki ima smisel za njeno lepoto in človekovo borbo z njo; in ravno tega manjka danes mladim planincem in še bolj alpinistom. Stene in vrhovi so le del gorske narave, le del njene lepote. Kdor pa spozna tudi travnike, gozdove, živali in rastline ter med vsem stoječega človeka — gorjanca, temu postanejo gore še lepše in še raje se bo zatekal k njim ob vsakem letnem času. Tedaj mu ne bodo lepe samo v plezalni in smučarski sezoni. Svoj mik bodo dobile tudi v megleni jeseni, ko pastirji iščejo izgubljeno živino in v prebujajoči se pomladi, ko prvi teloh vabi ovce iz toplih hlevov.

DRUŠTVENE NOVICE

Edmundu Čibeju v spomin. Dne 9. januarja t. l. je umrl v vasi Slovkarji pri Ajdovščini upokojeni nadučitelj Edmund Čibej. Dočakal je častitljivo starost skoraj 93 let. Kot učitelj je v svojih mlajših letih služboval nekaj let najprej v Braniku (Rihemberku) in Vipavskem Križu. Večino svojih službenih let, nad 28, pa je prebil med »gorjani« na Dolu-Predmeji, ležečem na robu Trnovskega gozda. Marsikateri njegovih učiteljskih tovarišev je štel to službeno mesto kot kazensko, njemu je pa bil Dol »planinski raj«. Pokojni Čibej ni bil namreč le dober učitelj in vzgojitelj, — vzgojil je več generacij — temveč tudi velik ljubitelj narave. Krepak in močan po naravi je bil tudi izboren gorohodec, lovec in tudi smučar. Že leta 1888 si je naročil iz Norveške par smučí in plačal zanje 15 goldinarjev. Po njih so si potem enake izdelali vsi takratni uslužbenci gozdne uprave na Predmeji in tudi drugi domačini. Par takih smučk se še sedaj nahaja v njegovi zapuščini. Tako je pokojni Čibej bil pravzaprav prvi, ki je vpeljal v naših krajih smučanje in je postal tako rekoč tudi prvi smučarski učitelj. To je bilo v korist tudi šolskemu pouku na dolski šoli, kajti kmalu si je večina šolskih otrok izdelala podobne smučke in je z njimi, potem, ko jih je učitelj za silo navadil voziti, prihajala v zimskih mesecih v šolo, medtem ko so prej ostajali doma in zamujali šolski pouk. — Leta 1903 je prav Čibej bil oni, ki je dal pobudo za ustanovitev podružnice Slov. Plan. Dr. v Ajdovščini in je bil izvoljen tudi za njenega prvega podpredsednika. Bil je eden njenih najbolj delavnih članov. Kot izboren družabnik, zabaven pripovednik in organizator je izvajal iz doline trume izletnikov in hribolazcev ter lovcev, katerim je bil vodnik na izletih po Trnovskem gozdu in na razne vrhove. Kot naravoslovec se je zelo zanimal za razne minera-

lije in okamenine, katere je tudi pridno zbiral. Bil je zaradi tega v tesnih zvezah z različnimi domačimi in tujimi znanstveniki naravoslovci, tako n. pr. tudi s pokojnim prof. Seidlom, s katerim sta prehodila in preiskala vse okoliško gorovje. Tudi kot lovec je imel pokojnik velik krog prijateljev. Vedno naprednega mišljenja je mnogo dopisoval v razne revije, »Planinski Vestnik«, »Lovec« in dr. kakor tudi v časopise »Slovenski Narod« in »Jutro«. — Pokojnik je bil tudi svoje vrste umetnik-amater. V zimskih mesecih se je namreč tudi pečal z rezbarstvom, o čemur priča še sedaj njegov mali domači muzej, poln raznih trofej in naravoslovnih zbirk. Vsa oprema tega muzeja je njegovo lastnoročno delo. Ta muzej je z oporoko zapustil mladi gimnaziji v Ajdovščini. Tudi pri tem je kot bivši vzgojitelj mislil na našo doraščajočo mladino.

Ko mu je umrl oče in mu zapustil rodno hišo z gostilno in nekaj zemljišča, je leta 1913 zaprosil za upokojitev in je potem prevzel očetovo zapuščino. Domača občina Lokavec ga je kmalu izvolila za svojega župana. Njegova gostilna je postala pravo planinsko in lovsko zatočišče, kajti v njej, ki leži ob cesti, ki drži na Predmejo, se je zaključil prav gotovo vsak planinski izlet in lovski pogon ob zabavnem njegovem obujanju spominov in pripovedovanju planinskih in lovskih doživljajev. —

Ko se je po osvoboditvi obnovilo Planinsko društvo Ajdovščina, ga je kmalu izvolilo za svojega častnega člana za njegove zasluge za planinstvo v tem okolišu. Pokojni Čibej je bil edini od ustanoviteljev podružnice SPD, ki je doživel njeno 50-letnico. Na njegovi zadnji poti ga je spremljala velika množica prijateljev in znancev, planincev in lovcev, katerih zastopniki so se poslovili od njega pri odprtem grobu. Zdelo se je, kakor da bi se bila hotela tudi narava

posloviti od svojega ljubitelja, ko se je ob pričetku njegovega pogreba pripodila ostra burja s snežnim metezem čez gorski rob z Dola, ki se je pa še pred zaključkom pogrebnih slovesnosti podelila in je rumeno sonce zasijalo in pozlatilo sivi Čaven, katerega je za časa svojega življenja tako rad obiskoval in ga ljubil.

☆

Občni zbor Društva za raziskavanje jam. V petek 8. januarja 1954 se je ob 20. uri vršil v prostorih na Univerzi v Ljubljani redni letni občni zbor Društva za raziskavanje jam. Na tem občnem zboru je bilo vidno, da je imelo v lanskem letu Društvo največji napredek po osvoboditvi in to, tega pa občni zbor ni priznal, po zaslugi nekaterih mladih jamarjev, ki so pred letom dni na nekoliko drastičen način Društvo prebudili iz dolgoletnega mrtvila in konzervativizma.

Po dnevnem redu je bila na sporedu otvoritev in pozdrav delegatov — občni zbor je res lepo vodil univ. prof. dr. V. Bohinec, dosedanji predsednik, — kratka memorandija za lani v Zagrebu umrli »kraškimi veterani« ing. Hočevarjem, in poročilo predsednika, iz katerega je bil viden uspeh in napredek društva. Po odstopu starega, dolgoletnega predsednika I. Michlerja, ki je imel velike zasluge za Društvo, za razvoj speleologije v Sloveniji, a ni znal društva pomlajevati, so se tako znašli po osvoboditvi v društvu le še »veterani«. Mladi so res dobro izgledali in izravnali nasprotja in nadomestili izgubljeni čas z aktivnim delom. Društvo je uživalo podporo — materialno kot moralno, od mnogih sorodnih in zainteresiranih ustanov, in upa, da jo bo tudi v naslednjem letu. Navezali smo stike z mnogimi inozemskimi jamarji. Pri nas so bili na obisku angleški, nemški, grški jamarji, društveni člani so imeli predavanja o našem krasu v Avstriji, delegati društva in Zavoda za raziskavanje krasa so zastopali naš kras na prvem mednarodnem speleološkem kongresu v Parizu, član društva je predaval o naših jamah v Trstu in se udeležil tudi nekaterih ekskurzij tržaških jamarjev. Izvedeli smo, da bo drugi medn. speleološki kongres v Italiji, tretji pa 1968. leta v Jugoslaviji. Perspektive za bodoče leto so dobre. V načrtu je raziskavanje terena med Vrhniko in Logatcem, rekognosciranje in izpopolnitev starejših nepopolnih zapisnikov. Žal, se bomo morali zaradi pomanjkanja materiala in orodja še vedno omejevati zgolj na svetovanje jamarjem v ostalih krajih Slovenije.

Iz tajnikovega poročila je bilo vidno, da je osrednje Društvo v Ljubljani v prvi polovici leta le malo delalo, več pa v poletju in v jeseni. Prvi primer raziskavanja visokogorskega krasa je bilo v avgustu, ko se je ekipa jamarjev dva tedna mudila na Podih pod Skuto. Nek mlad jamar je raziskaval jame v okolici Boča, Hotedršice, Grčarevca na Planinskem polju, Idrije, nekaj jam je raziskal na Hrvaškem in mnogo v Loškem Snežniku. Društvo je imelo 8 sej. Vsakih štirinajst dni so se sestajali mladi jamarji. Imeli smo letos tudi težave s selitvijo. Preselili

so nas v zelo neprimerne prostore na Breg št. 20. Število ekskurzij se je povečalo od 1572 na 1680, novih zapisnikov jam je od 892 zraslo na 974.

Iz poročila blagajnika in gospodarja je bilo videti, da je imetje Društva 287542 din. Društvo je nakupilo letos nekaj diapozitivov, knjig, materiala za žične lestvice in jih dalo delati, zemljevide, acetilenke, material za gumijaste čolne (3 kom.) itd.

Predsednik zelo delavne Postojnske sekcije je poročal o delu na terenu, pripravih za I. jugoslov. speleol. kongres v Postojni itd. Sekcija je imela 52 ekskurzij, na katerih je v enem ali več dneh napravila 257 delovnih dni pri raziskavanju jame v Predjami, ki so jo do 4400 m izmerili, jam v ok. Stare vasi pri Postojni, lednih jam v Trnovskem gozdu, pri rekognosciranju jam v sežanskem in idrijskem sektorju in v okolici Prestranka in pri vodenju inozemskih jamarjev. V načrtu je raziskavanje predela do Košane, razrešitev problema odtoka Rakuljšice in Lokve pri Predjami, problemov med Postojno in Planino, in raziskavanju Ledene jame v Trnovskem gozdu, Nanosu in Hrušici.

V diskusiji se je oglasila geolog N. N. Čadež, ki je poudarila, da je problem podzemskega toka Lokve že rešen po ugotovitvi lege eocenskega fliša pod Nanosom, po merjenju trdot Svicarja Oertlija in vodnih bilancah. Teče v izvire Vipave.

Predstojnik Zavoda za raziskavanje krasa SAZU dr. Savnik je poročal o delu in nalogah zavoda in povedal, da je zavod v povezavi z Društvom skušal širiti delokrog na vso Slovenijo in našel še popolnoma nepreiskane terene. Zavod se ukvarja sedaj s pripravami za speleološki kongres, z urejanjem katastra jam itd.

Sledili so pozdravi zastopnikov Turistične zveze, Uprave kraških jam Slovenije, Planinskega društva Ljubljana-matica. Člani društva so se v diskusiji pridno oglašali. Iz diskusije smo posneli, da potrebuje Društvo za svoj nadaljnji razvoj še velika finančna sredstva, predvsem za nabavo materiala, kar bo tudi osnova za povečanje števila članov in za osnovanje podružnic v drugih krajih Slovenije, na kar mladina in drugi že zelo čakajo. Dokler pa ne povečamo zaloge lestvic, čolnov itd. pa na to ni misliti — žal. Uprava kraških jam je že pristopila k reševanju problema turizma na pasivnih kraških flih in zaščito kraške prirode in pričela z elektrifikacijo Skocjanskih jam pri Divači, zaprla Križno jamo, za druga dela, ki so pa ravno tako potrebna, pa nima več finančnih sredstev. Z leti pa bo počasi prišlo na vrsto vse (če le ne bo prepočas). Op. p.)

Revizorji so v odsotnosti podali razrešnico odboru in pohvalili vestnega blagajnika.

Bivši odbor je pripravil nova pravila — stara (od l. 1910) so bila res že zastarela — in občni zbor jih je soglasno sprejel.

Pri volitvah je bil skoraj soglasno sprejet oz. izvoljen novi, to je stari odbor: Dr. V. Bohinec, dr. S. Brodar, E. Pretner, Fr. Habe, Fr. Hribar, I. Gams, J. Kunaver, Fr. Mermolja, T. Planina, Bar, A. Stepančić.

Zelimo, da bi Društvo v novem letu še uspešneje delovalo!

-k-n

✓ PD Zerjav je dne 27. IX. 1953 izročilo svojemu namenu planinsko zavetišče pri Mihevcu (650 m) na Pristavi št. 9. Postojanka se nahaja na prehodni poti Crna—Peca—Olševa—Raduha.

✓ PD Ptuj je bilo ustanovljeno na občnem zboru dne 25. XI. 1953. Prej je delovalo kot močna planinska skupina v sklopu PD Maribor. Zbora se je poleg predstavnikov ljudske oblasti in političnih organizacij udeležilo okrog 100 članov, ki so z živim zanimanjem sledili izvajanjem predstavnik PZS tov. ing. Degen Friderika iz Maribora, ki je govoril o nalogah društva, kakor tudi o nalogah posameznih planincev. Zivahna diskusija se je razvnela pri predlogu, da naj bi PD Ptuj s sodelovanjem bodočega društva v Rogaski Slatini obnovilo med vojno požgano kočjo na Donački gori. Del članstva se je navduševal za ta predlog, drugi pa so temu nasprotovali, češ da je Donačka gora preoddaljena od Ptuja in da ima slabe prometne zveze. Priporočali pa so osnovanje nove planinske postojanke na Macelju ob hrvaški meji. V bližini je tudi Ravna gora, Trakoščan, Borl in Makole, ki so za odnotne prilike kaj primerno torišče za razvijanje planinstva in turizma. Ne bi smeli tudi pozabiti na lepote Slovenskih goric, kakor Vurberk, Grmado in Gomilo. Predlagali so tudi obnovo stare hiše na Mestnem vrhu, ki bi služila zlasti smučarjem v zimskem času.

V imenu PD Maribor sta ustanovitvi društva prisostvovala tajnik tov. Gajšek Božo in načelnik AO tov. Kraigher, ki sta društvu objubilila vso pomoč mariborskih planincev pri organizaciji društvenega delovanja in inštrukcije onim planincem, ki se zanimajo za alpinizem. Za društvenega predsednika je bil izvoljen tov. Čurin Alfonz.

✓ Ustanovni občni zbor PD Kostanjevica na Krki se je vršil dne 13. XII. 1953 v prostorih Zadrúžnega doma. Ustanovitev društva v tem predelu Dolenjske je bila zelo potrebna, saj leži Kostanjevica v neposredni bližini naših lepih Gorjancev. Tu planinstvo kljub temu, da ima za to pogoje, doslej še ni dobilo svoje osnove za svoj razvoj. Novoizvoljeni odbor PD Kostanjevice s tovariši Globevnikom, Gliho, Fonovo, Vukičevićem in drugimi na čelu pa so jamstvo, da bo novo ustanovljeno društvo delovalo v tesni povezavi s sosednjimi planinskimi društvi in z domačim turističnim društvom v prosep planinstva Dolenjske. S to željo so pozdravili ustanovni občni zbor tudi zastopniki PD Krško, Brežice in PZS.

Eden od važnih sklepov občnega zbora je obveznost, da bo PD Kostanjevica preuredilo dosedanjo gozdarsko kočjo na Ravni gori v planinski dom, ki ne bo služil samo izletnikom Kostanjevice, temveč tudi širši okolici. Pričakujejo, da bodo novi planinski dom obiskovali tudi hrvaški planinci, ki imajo onstran Gorjancev že prav lepo markirana pota. Iz doma so možni lepi enodnevni izleti z obiskom številnih razglednih točk na Gorjancih. Za rentabilnost doma pa govori dejstvo, da je poleg vsega prehodna točka iz Slovenije na Hrvaško ter obratno, za kar so porok zlasti dobre cestne komunikacije, bodisi iz te ali one strani, od katerih glavna drži tik mimo doma. Odlična smučišča okoli Ječmenišča in v neposredni okolici pa bodo privabljal nedvomno tudi številne ljubitelje

zimskega športa. V preurejenem planinskem domu — v osrčju Gorjancev bodo naši delovni ljudje lahko preživeli tudi svoje letne odmore.

Pred in po občnem zboru so planinci z velikim zanimanjem sledili predvajanju alpinističnih filmov.

✓ PD Gorje pri Bledu je 16. XII. 1953 izvedlo izredni občni zbor, da se je moglo članstvo izjaviti o višini obratnih sredstev, za katera se je društvo smelo zadolžiti pri Narodni banki. Hkrati so sprejeli tudi poročan za leto 1954.

✓ Alpinistične novice. V dneh od 28. do 30. XI. 1953 sta plezalni navezi Canžek-Platinovšek in Kravnikar-Zagorc (AO Hrastnik) preplezali Hornovo smer v severovzhodni steni Jalovca. Zaradi velikega snega in ledu v steni — saj sta morali vsak oprimek temeljito očistiti od ledu — sta navezi plezali 27 ur z enim bivakom. Porabili sta 35 klinov.

IZ SEJNIH ZAPISKOV UPRAVNEGA ODBORA PZS

✓ Vabilu PZS, da naj bi se spominska plošča pok. Kravnanji v Trenti postavila predvsem z denarnimi prispevki posoških in gornjesavskih planinskih društev, so se doslej odzvala le tri društva in sicer PD Nova Gorica ter Bled s prispevkom po din 1000.— ter PD Bovec z zneskom din 10000.— PZS naproša vsa društva, da že najavljene prispevke za spominsko ploščo nakažejo na tekoči račun PZS 602-T-121. Posnemajte!

Od 22.—25. I. 1954 se je vršil v Postojni I. jugoslovanski speleološki kongres, na katerega je bila povabljena tudi PZS. Zastopal jo je tov. prof. Kunaver Pavel.

Popolnoma pasivno do vsega društvenega življenja je PD Gozd Martuljek, ki že kaki dve leti na dopise PZS sploh ne odgovarja. PZS je zato sklenila, da bo to društvo čimprej likvidirala, dosedanje člane tega društva pa vključila v PD Kranjska gora.

Dne 20. IX. 1953 se je vršil v Dolu pri Hrastniku ustanovni občni zbor PD Dol pri Hrastniku, ki namerava za svojo planinsko zavetišče uporabiti mežnarijo pri Sv. Juriju. Doslej je delovalo kot planinska skupina PD Hrastnik. Čeprav sicer ne obstoje formalni zadržki za ustanovitev tega društva, je PZS mnenja, da bi ta postojanka po vsej verjetnosti služila vsem drugim namenom, kakor pa članom in namenom planinskih koč. Ker pa PZS že v načelu odklanja ustanavljanje takih planinskih postojank — namen tega društva pa je predvsem oskrbovanje tega zavetišča — je PZS društvu priporočila, da ostane še nadalje kot planinska skupina v okviru PD Hrastnik.

PZS je že pričela s pripravljalnimi deli za III. redno skupščino PZS, ki se bo vršila v drugi polovici marca ali v začetku aprila v Mariboru. Zaradi čim hitrejšega poteka skupščine in da se bodo mogli delegati že v naprej seznaniti s celotnim gradivom ter da bo tudi odpadlo zamudno čitanje referatov, katerim delegati običajno ne sledijo v celoti, bodo tokrat poročila o delu PZS za preteklo poslovno dobo predhodno razmnožena in dostavljena vsem društvom. Na ta način bo ostalo mnogo več časa za diskusijo, ki bo tudi bolj plodna, društveni delegati pa bodo imeli dovolj časa za študij gradiva in pripravo na diskusijo.

PZS je ponovno obravnavala vprašanje popusta na železnici in se odločila, da bo v skrajnem primeru pristopila k predložitvi memoranduma Zveznemu izvršnemu svetu.

Novi fotoodsek pri PZS si je izvolil ožji odbor, ki mu načeluje tov. dr. Krisper Anton, sestavi pa si je tudi že svoj pravilnik, po katerem bo posloval. Za predsednika stalne fotožirije v okviru tega odseka je bil izvoljen tov. prof. Ravnik Janko. Odsek namerava s strokovnimi nasveti pomagati tudi društvenim fotoamaterjem in te nasvete redno objavljati v Planinskem Vestniku. Na poziv odseka, da naj predložijo v oceno ves fotomaterial, ki ga prodajajo planinske postojanke, so se doslej odzvala komaj štiri društva.

Svicarska revija »Die Alpen« je v svojem poročilu o proslavi 60-letnice slovenskega planinstva navedla razne netočnosti, med drugim tudi to, da je dr. Kugy ustanovitelj slovenskega alpinizma. PZS je zato sklenila, da bo uredništvu te revije s podrobnim poročilom o gradnji spomenika dr. Kugy-ju v Trenti, ki ji ga bo dostavila na njeno izrecno željo, predložila tudi popravek za vse netočnosti, ki jih navaja v tem članku.

Komisija za ureditev zemljiške knjige je rešila že precej zadev, ugotavlja pa, da bi bil uspeh še večji, če bi bila sodišča ekspeditivnejša. To je tudi vzrok, da delo v glavnem ni bilo dovršeno v letu 1953.

75-letnega jubileja Avstrijskega Alpenkluba sta se kot zastopnika PZS udeležila tov. Sršen Vekoslav in dr. Špicar Bojan. Proslava tega jubileja se je vršila dne 4., 5. in 6. XII. 1953 na Dunaju.

Za zdravstveni pregled alpinistov v letu 1953, ki ga je izvršil Institut za športno medicino in Ljubljani po svojih zdravnikih v vsej Sloveniji, je PZS izdala din 12300.—, kar odgovarja 205 zdravniškim pregledom po din 60.—.

Na kongresu športne medicine, ki se bo vršil od 19.—22. maja 1954 v Beogradu pod visokim pokroviteljstvom predsednika republike tov. Tita, bo PZS zastopal tov. dr. Strgar Stane, načelnik zdravstvenega odseka PZS.

PZS je sklenila, da bo v bodoče pri dodeljevanju denarnih sredstev planinskim društvom uveljavila sistem, da se bo denar v glavnem le posojal, le izjemoma pa dajal kot subvencijo. Prvi pogoj za posojilo ali subvencijo pa je v tem, da bodo društva predhodno uredila svoje finančne obveznosti nasproti PZS. Ker se bodo torej denarna sredstva v pretežni večini društvom posojala in to na razdobje nekaj let, se bo na ta način pri PZS z vračevanjem anuitet vsako leto zbral določen znesek denarnih sredstev, ki bo zopet na razpolago drugim, denarne pomoči potrebnim planinskim društvom. PZS meni, da je edino ta način financiranja zdrav, ker bodo dušva, preden bodo najela posojilo, temeljito premislila svoje finančne potrebe in si izposodila le oni znesek, ki ga bodo zmogla tudi vrniti. Posojila bodo načeloma brezobrestna.

Dne 14. XII. 1953 se je vršila v prostorih Državnega sekretariata za gospodarstvo LRS revizijska obravnava investicijskega programa in idejnega projekta za žičnico na Voglu. Projekt je bil načeloma osvojen, nekatere komisije pa bodo morale stvar še tehnično obdelati. Žičnico na Vogel gradi PD Železničar v Ljubljani,

ki bo tamkaj postavilo tudi moderen planinski dom.

Dne 16. XII. 1953 se je vršila v istih prostorih revizijska obravnava idejnega projekta za gradnjo prizidka pri Planinskem domu v Logarski dolini, ki ga gradi PD Celje. Obeh revizijskih obravnav se je poleg predstavnikov obeh navedenih društev udeležil tudi zastopnik PZS.

PD Maribor se bavi z mislijo, da bi uvedlo direktno zvezo svoje pisarne z Ribniško kočjo s pomočjo modernih sodobnih radiofonov. Te sprejemno-oddajne aparate, ki bi služili za radijski prenos vesti iz kočje v pisarno in obratno, bi izdelali društveni člani, radioamaterji pod vodstvom tov. Boruta Hribarja. Če bo društvu to uspelo, bo PD Maribor vsekakor prvo planinsko društvo v državi, ki bo vzpostavilo radijsko zvezo s svojo planinsko postojanko na tak način.

Zbor markacistov je bil določen na 17. I. 1954. Vršil se je v Ljubljani in je bilo na njem podanih več referatov, hkrati pa zbran tudi material za skupščino.

Na seji markacijske komisije PZS je bil iznešen predlog, da bi se vršila večja propaganda za obisk Savinjskih Alp. Predlog navaja, da naj bi se v neki meri prenesli na Savinjske Alpe tudi krediti za popravilo potov, ki se doslej predvsem uporabljajo za Julijce. Na seji te komisije je bil kritiziran sklep UO PZS, ki predvideva za leto 1954 nadelavo oz. popravilo poti le v Julijcih.

PZS je ugotovila, da propadajo zimske markacije, ki jih je markacijska komisija z velikimi stroški vzpostavila šele pred leti. Nekateri železni drogovji so že zviti, nekaterih pa sploh več ni. Gre za zimske markacije na relaciji Komna—Sedmera jezera—Konijsko sedlo—Hribarice. Markacijski komisiji je bilo naročeno, da te markacije čimprej pregleda in predloži predlog za njihovo obnovo.

PZS je vložila pri Centrali Narodne banke v Beogradu prošnjo za odobritev zamenjave inozemskih planincev z našimi, kar pa je Uprava za zunanjo trgovino FLRJ odklonila.

Konec leta 1953 se je mudila na Krimu in njegovi okolici komisija, ki je te kraje turistično proučila. V komisiji je bil tudi zastopnik PZS.

Planinska založba kaže vedno živahnost delavnost. Komaj je izdala monografijo o Jakobu Aljažu, triglavskem župniku, že se tiska monografija velikega planinca Baltazarja Hacqueta, ki jo bodo imeli planinci v rokah že prav v kratkem. V tisku sta pa tudi zemljevid Savinjskih Alp, ki ga je zrisal arh. tov. Kopač Vlasto s sodelovanjem priznanih naših strokovnjakov dr. Bohinca Valterja, prof. Planine Franja in dipl. ekonomista tov. Planine Janeza ter »Plezalni vodič«, ki bo obsegal okrog 50 najmarkantnejših plezalnih vzponov v Julijcih in Savinjskih Alpah. Knjiga bo vezana in lepo opremljena, slike bodo tiskane na najboljšem papirju. Vse potrebno gradivo so pripravili znani ljubljanski alpinisti tov. Levstek Igor, Kočevar Rado in Kilar Mitja. Knjigo je šteti kot nekako dopolnilo Kajzeljevega »Našega alpinizma«, izdanega leta 1932 v založbi TK Skale. V spomin na 30-letnico smrti pok. dr. Klementa Juga, ki bo 12. VIII. 1954, pa bo založba izdala monografijo tega idealnega alpinista.

IZ PLANINSKE LITERATURE

Naše planine 1953, št. 6—7, 8—9 in 10—12. Pred nami leži zadnjih sedem zvezkov hrvaške planinske revije, ki so izšli v dveh dvojnih in eni trojni številki. Omenili smo že, da reviji ni v prid, če izhaja neredno, ali če izhaja več številčk skupaj. Zato nas še bolj prijetno preseneča sporočilo uredništva v zadnji številki, da bo v prihodnjem letu revija izhajala zopet redno v mesečnih številkah.

»Če prelistavamo našo revijo, najdemo zelo pogosto precej monotone in že popolnoma običajne opise vzponov in planinskih tur,« — s približno temi besedami pričinja Aleksander Blažuk v zadnji številki kritični pretres hrvaške alpinistične pisarije. Res velja ta sodba za večino člankov v zadnjih številkah. V številki 8—9 najdemo ob priliki Buhlovega vzpona na Nanga Parbat, celo v drobnem tisku priredbo opisa nemške ekspedicije na to goro, leta 1934, kar zmanjšuje originalnost in tudi celotno ceno revije. Bolje povprečen članek kot dober prevod. Priredbe in ekscerpti morejo biti v najboljšem primeru le odsev originala; njihova cena je pa še dosti manjša, če je original star skoraj 20 let in večini alpinistov že poznan.

Po dveh recenzijah dr. Gušića v prejšnjih številkah. NP, se je v št. 6—7 dr. Željko Poljak lotil ocene Stefanovičeve knjige: »Cilj Mt. Everest«. Ocena tega dela je izšla tudi v našem PV in oba ocenjevalca stojita v končnem rezultatu na precej podobnem stališču. Toda to ni bistveno, bolj važno je, da kritik v prvih odstavkih ocene utemeljuje, čemu ta kritika poudarja pomembnost kritičnega dela in celo napoveduje sistematično kritično delo. Žal se v naslednjih številkah, če izvzamemo seveda Blažukov članek — ta napoved ne uresniči.

V št. 6—7 pripoveduje urednik Lučić o svojem obisku med gorskimi velikani Švice; dr. Kostić iz Beograda opisuje svoj vzpon na

Olimp in zanimivo prikazuje razmere v povojni Grčiji. Šimunović pripoveduje o nošnji na Bele stene, Virigin o metereološki postaji na Ljuvaču ob Jadranskem morju. Mužina o kraških pojavih okoli Generalskog stola. Stojanović iz Beograda opisuje vzpon na Bobotov Kuk pozimi, Josip Plaček prav tako zimski obisk na Severnem Velebitu, Feračina iz Gospića pa podaja vzpon na Mosor. V drobnem tisku sledi članek ob priliki tridesetletnice samoborskega planinskega društva in odkritja plošče na Ostrcu. Dr. Lipovščak poroča o zaščiti gozda na Medvednici; ing. Lipovac pa je priredil članek o gorivih za planinske kuhalnike iz angleščine. Sledi še poročilo o smučarskem tečaju ter spominski članek za Ivom Babić - Gjalškim, ki se je smrtno ponesrečil v steni Kleka. Bil je po poklicu asistent na univerzi in dober alpinist, ki ni poznal le hrvaških gora, temveč je plezal tudi v Julijskih in Ötztalskih Alpah in v Visokih Turah. »Vesti« zaključujejo številko.

Uvodni članek št. 8—9 poroča o vzponu na Everest ter je zaključen s faksimilom Huntovega zahvalnega pisma za poslano čestitke. Omenjen je tudi vzpon na Nanga Parbat. Smlečić opisuje pot od Konjuha do Zelembolja, vpleta lovske zanimivosti in govori o trdem boju proletariata pred vojno v tamkajšnjem industrijskem bazenu. Boris Puhlovski — Verin iz Beograda privlačno opisuje vožnjo s splavom po Drini, zgodovinski opis krajev ob reki delo precej poživlji. Blašković objavlja prevode starih opisov Ogulinskega Kleka; dr. ing. Kovačević pa prinaša v nadaljevanju v dveh številkah bibliografijo potopisov po Hrvaškem do XIX. stoletja. »Melodije planina« Branka Golešića so kratek liričen vložek v prozi. Govora je zopet o planinski slovesnosti na Ostrcu: v drobnem tisku so še poročila o skupščini UIAA v Grčiji in o zletu na Plitvička jezera ter nada-

ljevanje Malovičevega članka o zdravilnih rastlinah. Pred »Vestmi« sta še osmrtnici za mladeničema: Stankom Kempnim in Milanom Šafronom, ki sta se smrtno ponesrečila v gorah.

Alpinistika se je v zadnjih letih zelo razmahnila; pri nas in pri Hrvatih. Pri nas v zadnjem času ni prišlo do krize, ker je ob povojni generaciji zrastle druga, mlajša generacija, ki je stopila v zadnjem času v ospredje. Pri Hrvatih pa nove rasti ni in ko se je povojna generacija nekako umaknila bodisi, da so plezalci diplomirali in odšli v službe, ali pa so se kako drugače potegnili v ozadje, je prišlo do zastoja. Ta kriza se kaže v izjavah, še bolj pa v zelo majhnem številu alpinističnih člankov. Tudi troje smrti mladih alpinistov v stenah je izzvalo na javnost nek učinek. Zato je še bolj zanimiv in potreben Židanov članek o Ötztalskih Alpah v št. 10—12, čeprav tam plezalci niso izvedli kakih izrednih alpinističnih podvigov. Mirko Molez opisuje podzemeljsko jamo na Dugem otoku; slovenski pisec Janko Blažej pripoveduje o svojem vzponu na Bein Narnlin vrh na Škotskem. Vladimir Blašković, ki je napisal v zadnji številki tudi uvodni članek o Jajcu za desetletnico zasedanja AVNOJ-a, objavlja tri odlomke reportaž o Sandžaku. Odlomki so napisani živahno ter kažejo precejšnje poznavanje tamkajšnjega življenja. Vladimir Platnikov opisuje svojo pot po Makedoniji, Vlado Jelaska turo na Triglav in Šetor Planino, Pipinič riše življenje, pokrajino in ljudi v Žumberaku. Gličičevo »Pismo iz armije« se prijetno bere, dr. Esih pa piše o deležu tekstilne industrije pri osvajanju Everesta.

Aleksander Blažuk je zapisal nekaj kritičnih besed o alpinističnih člankih v zadnjem času. Za najboljšo delo smatra Šantekov opis Čopovega stebra, a še na tem najde obilo hib. Še dosti več kakor pa kritični članek pa je vreden Blažukov opis prvenstvene ture v Solunski glavi, kjer skuša praktično pokazati, kako naj se piše in uresniči to, kar v kritičnem članku teoretično razvija. Alpinistika ima pri nas in pri Hrvatih precej po-

dobne pogoje za razvoj in zato se kaže tudi precej paralelnih pojavov, pri čemer je pa seveda slovensko alpinistično življenje dosti bolj razgibano, obsežno, burno in tugi globlje. Tudi pri nas se kaže pri alpinističnih spisih neka monotonost, tipizacija in shematika. Vse doživljanje v steni skoraj izgine ob opisu tehničnih težav in konfiguracije stene. Tudi pri nas se javljajo glasovi proti tej šablonizaciji in zato smo pač z avtorjem hrvaškega članka istih misli.

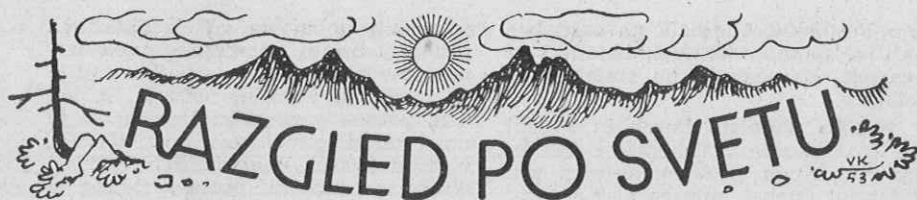
Odločno se pa razhajamo z njim, ko trdi, da bi z res intimnim in odkritosrčnim opisovanjem svojih alpinističnih doživetij propagirali alpinizem; oz. da naj bi nas želja po propagiranju navajala k pisanju boljših člankov. Avtor ima sicer prav, a zanj je le del resnice. Treba je ostro ločiti med propagiranjem in umetnostjo. Resnično doživetje je tako globoko, da ne rabi nobene druge gibalne sile. Dovršen opis nas mora zagrabit s svojo enovitostjo, enkratnostjo. Prava umetnost lahko tudi privlači in propagira, poleg tega pa krije v sebi še neprimerno več.

Tudi Blažukov opis vzpona je dober, predvsem tam, kjer govori o ljudeh pod gorami in o ljubezni do makedonskega gorskega sveta. A tudi tu je ostal avtor na pol poti. Članek še ni popoln, če dodamo običajnemu opisu vzpona še nekaj drugačnih vložkov. Za dovršeno literarno delo ni bistvena le njegova vsebina, temveč tudi oblika in način podajanja. Dosti dalj od Blažuka je šel n. pr. v alpinistični decembrski številki PV 1953 Igor Levstek v opisu vzpona preko severne zajeze v Lalidererski steni. S kakšno eleganco in lahkotnostjo niza pred nas suhe tehnične podatke, ki bi sicer tudi sami na sebi zaradi izredne težavnosti vzpona našli dovolj bralcev.

V Kazalu NP za leto 1953 pogrešamo nekaj znanih alpinističnih imen, kakor: Zgaga, Gropuzzo, Kučan.

Iz navedenega sledi, da se zadnja številka NP prijetno razlikuje od prejšnjih in če bo tudi v letu 1954 šla revija dalje po tej poti, bo brezdvomno lepo napredovala.

I. B.

Predigt-stuhl, posebno njegova zapadna stena in Wörndlova direktna smer v njem, je bila v letu 1953 predmet precej vročega razpravljanja. Wörndl in Hofer sta namreč smer »delala« od zgoraj navzdol, vsaj deloma. Starejša generacija je to njuno početje ostro obsodila, češ da je to daleč od vsake športne fairnesse, mlajša generacija pa je molčala — vsaj po revijah. Le Karl Black je napisal v obrambo Wörndla in Hoferja ter njune »gaudeamus« smeri plamteč zagovor, ki naj bi bil obenem izpoved mlade avstrijske plezalske generacije. V zagovor je pritegnil tudi Dülferja, ki je rad s spusti po vrvi pregledal steno, preden se je z njo spogledal od spodaj navzgor. Black je precej žolčen, zadirčen in celo patetičen. Ima pa deloma prav: na Himalajo vsak ne more, času in razvoju pa tudi ni mogoče zapovedati: Stoj!

Karwendel na bavarski in tirolski strani meri 670 km². Proglašen je za zaščitno prirodno območje.

Težavnostna lestvica (Alpenskala) je bila nazadnje obravnavana l. 1947 v Chamonixu. Znani alpinisti iz Francije, Italije in Avstrije so se ponovno zedinili na šest stopenj ter pri vsaki na + oz —, kar naj pomeni zgornjo oz. spodnjo mejo vsake stopnje. Vsi podpisani so se tudi zedinili za ime »alpenskala«, kar je v bistvu naslonitev na monakovsko oz. Welzenbachovo skalo. Kot mednarodni znak so bile priznane rimske številke od I.—VI., arabske so bile odklonjene. Številka naj stoji vedno pred besedo. Besedne oznake so ostale stare: lahko, srednje težko, težko, zelo težko, izredno težko, skrajno težko. Ta ali ona oznaka bi se dala izpodbijati, vendar je skoro nemogoče v šest adverbialnih pojmov smiselno ujeti vsebino stopnjevanja.

V **Ameriki** je bilo po poročilih AAC (American Alpine Club) od l. 1947—1951 na ogromnem področju

od Colorada do Alaske 66 smrtnih nesreč.

Nos montagnes, glasilo CSFA (Club Suisse de Femmes Alpinistes) je julijsko številko l. 1953 vso posvetilo poročilom o klubovem delovanju v l. 1952. Priznati je treba, da je organizacijsko delo žen-alpinistk zelo smotno in strumno.

ÖAV posveča izredno pozornost vzgoji v mladinskih odsekih. 18. in 19. julija so se v Lienzu zbrali mladinski voditelji in na konferenci obravnavali predvsem vzgojna vprašanja. V ÖAV je 30% članstva pod 25 leti. Število mladega članstva pa stanovito raste, raste tudi število mladinskih odsekov. Mladina se privaja alpinizmu v stalnih zimskih in letnih taboriščih, na skupnih turah, v folklornih tečajih in prosvetnih večerih. AV skrbi prav posebno zato, da vzgoji kader mladinskih voditeljev. Na konferenci v Lienzu so predavali pedagoški strokovnjaki, udeležili pa so se je tudi zastopniki deželne oblasti. Vsekakor več kot samo zanimivo!

Načrt za vzpon na Mt. Everest je prvi naredil l. 1893 C. D. Bruce. Kmalu nato je iz Nepala hotel poizkusiti D. W. Freschfield, toda Nepal ni dovolil. V letih 1904—1914 sta Rudes in Rawling raziskovala tibetsko stran. Rawling je resno mislil na ekspedicijo, pa ga je vzela I. svetovna vojna. V spremnem pismu prve ekspedicije l. 1921 imenuje tibetanska vlada Mt. Everest Kang Čamolung. Nepalci in 200 let stare kitajske karte poznajo samo ime Čomo - Lungma.

Makalu, četrta najvišja gora na svetu, mika Amerikance, posebno Kalifornijce. Makalu je veličastna, doslej še neraziskana gora. L. 1933 jo je obletel angleški pilot in jo fotografiral od zapadne strani, 20 let nato je prinesla nove fotografije Huntova ekspedicija na Mt. Everest. Makalu je visok 8515 m. Amerikanske naveze so se urile na Mc Kinleyu na Alaski

in v Perujskih Andih. V navezah bodo tudi sposobni zoologi, botaniki in fiziologi. Ekspedicija bo stala 45 000 dolarjev.

Graška alpinista Posch in Pöschl sta letos plezala v Vzhodnem Atlasu: Ras Kel Toum (2527 m), najvišji vrh v Alžiru; Džebel Mučaćo el Kantara; Džebel Kebir el Kantara, Mali, Veliki in Srednji Džebel Mitlili itd. Posebno v Džebel el Kantara sta naletela na lep plezalni svet v trdi skali. Potovala sta po Alžiru z avtom in šotorom ter uživala gostoljubje domačinov.

Grška revija »To buno« (= gora) posveča tudi juljsko in avgustovo številko 1. 1953 kongresu UIAA in ekspedicijam v Himalajo. Prvič je uvedla rubriko o alpinistični literaturi (Biblia kai periodika) in fotografije. Klišeji so sicer slabi, vendar govore: o UIAA v Delfih, na Akropoli in o grških mladincih na Olimpu. Revija počasi, a solidno napreduje.

Koča Couvertle na Mt. Blancu ob ledeniku Talefru je tako obiskovana, da jo bodo v velikem stilu povečali. Bajе bodo v kratkem začeli delati tudi predor iz Chamonixa v Courmayeur. Na postaji žičnice, ki gre na Aiguille du Midi, pa so lani volili že tudi »Miss Mt. Blanc«. Konkurirale so 4 Francozinje in 1 Nemka. Ubogi Mont Blanc!

Andreas Hennig je po rodu Avstrijec, ki živi 13 let v Ameriki in je eden najvidnejših alpinistov v Ameriki, s celo vrsto prvenstvenih letnih, zimskih in smuških tur v pogorju Cascade, Rocky Mountains v Wyomingu, Coloradu in Idaho (pogorje Sun Valley), v Visoki Sierri (Kalifornija), Sierra Madre, Mexiki in Alaski. Letos je bil v ekspediciji na Mt. Mc. Kinley na Alaski.

V počastitev Willa Welzenbacha je v poletni številki 1953 Österreichischer Alpenzeitung, glasilu ÖAC izšel članek E. F. Hoffmanna, ki je ob obširni literaturi in doslej nepredelanih virih o nemških ekspedicijah na Nanga Parbat nadrobno opisal Welzenbachovo delo za ekspedicijo 1. 1934. Pri roki je imel tudi obširno Welzenbachovo korespondenco, njegov dnevnik, pisma staršem, stroškovnik, pisemne podatke preživelih članov ekspedicije in Welzenbachovih

gornjskih tovarišev. Welzenbachova pisma jedrnato poročajo o vseh pomembnejših dogodkih s poti v Indijo in z vzpona v višino 7000 m. 12. junija poroča o pogrebu Drexla, ki je umrl zaradi pljučnice v taborišču IV, v višini 5900 m. Wieland, Schneider in on so mu naredili pravi sarkofag iz kamna, en meter visok. Iz pisem seva ne samo borbeni duh, marveč tudi tesnoba, strah, skrb. Bil je duša ekspedicije, neverjetno požrtvovalen, odporen, čeprav ga je napadal kašelj, imel je težave z dihanjem (kapaciteta pljuč mu je stalno rasla, od taborišča I. do II. n. pr. od 6900 na 7400 ccm). Bil je skoraj neobčutljiv za mraz in je težka mesta premagal brez rokavic. V višini 7600 m so čakali v taborišču VIII. trije drug drugemu zvesti tovariši: Merkl, Wieland, Welzenbach, ko je završal nad »kraljico gora«, Deomirjem ali Nango Parbatom, monsum. Pet prvovrstnih plezalcev in 11 šerp je izročeni demonom vremena in gora. Aschenbrenner in Schneider se prva umakneta s tremi šerpami. Welzenbach je hotel rešiti vse, prekosil pri tem samega sebe, toda sile narave ni mogel premagati. Sestopil je do taborišča VI in tu premražen, bolan in izčrpan umrl. Dva dni za njim je 800 m od njega umrl Merkl, medtem ko je Wieland onemogel že tri dni pred Welzenbachom 9. julija 1934. Kdor se hoče poučiti o tem natančneje, naj vzame v roko knjigo: Fritz Bechtold, Nemci na Nanga Parbatu (Deutsche am Nanga Parbat), založba Bruckmann, München.

Problematico kisikovih aparatov je na Mt. Everestu prvi proučil George J. Finch v letih 1922 in 1924. Finch sam je bil strokovnjak za te aparate in je Bruceu tako rekoč rešil življenje, ker je v višini 8000 m popravil nenadni defekt v aparatu. Finch je v himalajski kroniki sploh zapisan kot eden najidealnejših gornikov, izrednih telesnih in duševnih vrlin.

Varovalne vrvi na Dent du Géant in na Matterhornu so bile zamenjane. Stare so se izrabile in dalj časa se CAI ni pobrigal za nove. Zdaj pa je na pritisk planincev 7 vodnikov in nosačev iz Courmayeurja pod vodstvom Arturja Ottoa to delo, ki ga je filmal znani alpinist in režiser Severino Casara, končno opravilo.

*Ali ste si že
askrbeli zavarovanje zoper nezgode?*

Sprostite se gmotnih skrbi v primeru nesreče in predajte se polnemu užitku v Vašem športu. Skrbi preložite na zavarovanje.

Lahko se zavarujete skupinsko v okviru Planinskega društva, lahko pa tudi posamezno za vsote, ki odgovarjajo Vašim zahtevam. Premije in pogoji so ugodni!

Državni zavarovalni zavod

RAVNATELJSTVO:

LJUBLJANA, Miklošičeva 19, tel. 21-777

PODRUŽNICE:

CELJE, Titov trg 1, tel. 23-45

KRANJ, Prešernova ulica 10, tel. 534

KRŠKO, Gubčeva 12, tel. 13

LJUBLJANA-MESTO, Ljubljana, Beethovnova 10, tel. 21-023

LJUBLJANA-OKOLICA, Ljubljana, Miklošičeva 17, tel. 21-776

MARIBOR, Partizanska cesta 47, tel. 21-34, 21-01

MURSKA SOBOTA, Lendavska cesta 22, tel. 95

NOVA GORICA, Cesta IX. korpusa 1, tel. 79

NOVO MESTO, Sokolska 1, tel. 150

POSTOJNA, Jamska ulica 5, tel. 28

Zastopstva v vseh večjih krajih Slovenije!

Potrošniki!

Zahtevajte

v trgovinah

VOLNENE
TKANINE

*renomirane
tovarne*

Beanka

Kesmanovič

PARAČIN

Tovarniška zaloga v Ljubljani

Mačkova ulica št. 1